

70

bbbbb

Die statisti notatis Weggas

L. V. B.

№

In.

181.409

9
38

Lee

61

Stahsti No tahs
Wezzas Brahlu
Draudses.

Kas likkai iksi pa galba
leem sa nemts par peemi
reschani.

Ap to gaddu. 860. at nahze Diwi Gree
keru muhku mahyatasi us mehren semmi
un at greefe to kehni nu arr Wahrdu Sudap
pee Kristigas tizzibas. un 890. Nesse Wizzi to
suehtu Ewangeliümu no turcenes us Beemer
semmi. tas kehnikus un ta kehni ne sanek
me to un ta tah Kristiga tizziba tappa saur
leem pamassahm is plahlita Eeksch to semmi.

2.

Ta Deewa Kalposchana tikka pa preekschu
us Greekeru Wihs: Eetaisita. Tee pirmi kri
stiki Eesakkuma Gan Waijaki tappuschi so
tas kehniksch kias tas pirmais bija kias to:
Ewangeliümu; sapehme. tas tappa no saweem
pagahnischkigeem pa walstreekeem no sawas
semmes is dsihts wissch pehz kahdu laiku
atkal atnahze bett tuhlin no mirre. ta
kehni nene tappa arr sawu Dehlu un winna
Gaspuschu Eeksch Basnigas no sohusti win
nas snohits likka no sawa Brahla no
Kauts. Un 930 tappa wiss: kirisiti no
Beemer semmes is dsihti: tee Basnigas

Kungi no kauti un taks Basnigas is
pohstitas.

3

Tas Keisers Rom arr wahrdu Atta nehme
to Laiku labbi wehra un winnam laimejahs
kia winsch to walstibu appaksch sawu rohtku
Dabbuja; un tas frohma pabsts Dabbuja zaur
to zellu wissus kristitus appaksch sawas katto
lischias Basnigas walsts un ta Deewa kalpo
schana tikka us kattolu wihsi Eetaisita.

4

Bett tomehr palitike tak weena pateefiha
sehkla no taks schickstas Greekeru mahzibas
pahri, pehz to laiku Gaddijahs kia ta patee
siba un tainiba Gluschi suddusi bija.

Tad suhlja Deews us ihstenu waigadsigu
laiku tohs Waldinseerus kias no spranzu
semmes isdihli tappe taks bizibas dehlit
un atrahza us Beemer semmi tee waldinsee
ri. saweno jahs Eeksch bizibas arr teem kri
wa stiteem Beemereem kias wehl pee taks

1700

Greekeru Tizzibas bij palikaschi, zaur to
Dabbuja Waldinseeri un Beemeru weenu skai
Dru mahzibu un absichianu Eeksch to kri
stigu mahzibu, so tee us rahdija teem Bee
mereem wissu no Deewa Wahida, zaur to
tappa tee kas pehz sirds ihsteneri peelig
zigi bija, Eeksch bizibas apstippirinati un
tee kas ais miguschi bija, tee tappa no
Jauna us motdinati.

5

Scheem wezseem peeligigeem Kristiteem tappa
pehz tas wahrds par saimoschazu peelikts,
un tas nahk no ta winnu pirmu mahzitaju
sauze pehrus waldus kias arr teem Laudim
no ~~tee~~ spranzu semmes in is dsihti tappuschi
un pehz Eeksch Beemeru semmes no mirre
un no ta tappa winni Waldinseeri saukti sohee
wezzi un peeligzigi kristiti Rehkina sawu
Eesakkumu no. 4. simts gaddu pehz kristus
wezuma. Tas mihlais Deews irr sohos Lau
dis kias wehl no Eesakkuma pee to ihstu
un tikru kristitu mahzibu turowahs pee
wissahm spaidischanahm un waijaschanahm

4

tak

Tak us kurejis. un winnu sehku Eeksch wissahn
Krisitahm semmehm isplahljis Un sawu Pih
Skapa Swaidishanu no Appustulu Laike win
neem pa Glabbajis. sehee saweenoti Waldinseeri
un Beemeri kurrejais us Jauds Weelahn Steppeni
un us Dascheem Darrija Saeeschanas. Winni suhija
wehstnechus us zittahm semmehm Un apgahda
Ja sawus is kaisilus Brahlus, un apgahdaya
winneem Mahzitajus no winnu paschu Skohlus
un tas Gahja us tahdu Wairak ka Diwi simts
Gaddus ta Prohahm, bett. 1391. tad tappo
winnu meerigai Klalschanai Gals. Jo diwi
ne apdohmigi Basnigas Kungi Darrija winnu
Eekschichanans tai Pasauli sinnamu: un Laur
to tikka ke Beemeri Gauschi un us wissahdu
wiksi Preesmigi Waidali un Eeksch zittas sem
mes isdshiki, un is kaisili. To mehr tak Jauds
peelizigi Leezineeki Eeksch Behmer semmes pak
kol palikuschi has been Lehtprahligeem un
wiltigeem Gahjumeem Eeksch Shwofchanas un
bizzibas Gauschi pretti Strahdaja, ta patt eeksch
Basnigas itt ka Eeksch Skohlakm.

6

Tas wissu Pasihstams Mahzitais Starp been

Bij Basnigas Kungs an Wahrdu Jahnus wirtsch
lij 1373. Eeksch to apzeemi Uhsintz preedsimis
wirtsch tappa Eeksch 20. ta gadda par Mahzi
taju Eeswehchts, un 1400. Mahza wirtsch Eeksch
Prahger Pilsakta Pee to Bettlehmer Basnizu
par Mahzitaju Un sewischki tai Keeninenei sok
-pina par Biktes behwu (sebb Mahzitaju)
wirtsch Mahzija to tikou Ewangeliümü no Kristus
un no bahm Appustulu Mahzibahm, un rahdi
Ja tohs Laudis Eeksch Draudschm Eeksch ap
pustulu Laikeem, Un Strahdaja tai wiltibai un
Grehkeem un Walschtkibai tapatt pree Mahzita
Jeem itt ka arridsan Starp Zilteem Zilwehkeem
Gauschi. un ta dehl tikka wirtsch us Rohm.
Pilsatu pee Paphsta aiginacht un kad wirtsch
us kurreen ne no Gahja tad tappa tai Prag.
Pilsata wissas Basnigas un Seewa Kalschha
nac aisleegtas. Jahnus redseja ka Laur to
Jauds Laudis ne meerigi buhs buht wirtsch
tad is Gahja no ta Pilsata un Mahzija schun
un turp Eeksch semmehm ka mehr wirtsch
us to Pilsaktu Konstat preekisch augstas
Teefas aiginachts tappa tur bij wirtsch no

no teem Lichteem Mahzitajeem un Bihskapeem
us Wilkigu wihs; par weenu preewihleju us
suhdsehts tappis Jepschu ne weens winnam to
warreja us rahdiht. Wunsch nu tappa us nah-
-wi pasuddinahts Un wipsoh pabeidse sawu
Nihwibu Tai. 6. Juhlius. 1415. Us Ugguns Fahr-
tu tur wishch ka weens Martiris sadedsinahts
tappa Wunsch no mirra ar slawes un pateik
schanas Dseesmahn Un ar pastahwigu pree
ku ka mehr winna Luhpas warreja Kustina
tees. Wunsch Sazgisa pkehdigus wahrdus Us
winneem. Juhs nu Zeppeet weenu Sohsi bett
sints Gaddus pehz mannis tad nahzihs weens

Gulbis to Juhs wairs ne Zepseett. (Prohli.)
pehz sints Gaddem nahzihs Lutterus win
na Juwakais Draugs Ielb Lihds Beedris
bijes. Arironiuis no Pragh Pilsata, kas win
nam bes aiginaschanas pakal Gahje. un tas
is Zele to paschu Nahwi. Tai 30 maij 1416.
ar Leelu preeku. Un ta ka arrijsan tee Eenai
Dneeki par to brinejahs.

7

Par tahdu ne taisnibu un kaunu kas tai Beh
meru tautai Laur to bij Samihts us suhseja

Ta patt Leeli ka arri massi Laudis pree
Basnigas Teesas bett winni ne kahdu taisni
ku nees palihesibu dabusa winni tappa
wissi par tizzibas preewihlejeem us skattiti
Tad Zehlahs Leels Lehrums. Wissa Behme
ru tauta Leedse tam Keiseram Rohm sawu
pa Klausischanu un ne Gribbeja winnam wairs
pakausiht un tad Zehlahs Leels Karsch kas
13 gaddus ar ne is Sakkanas Klauschanas un
Asins isleeschana prohm Gahje (Prohli.)
Ta Behmeru tauta ar to Keiseru Rohm,
tee Behmeri is wehlejahs weenu Uihru ar
wahdu Ziska kas winnem par waddoni Job
preehschneeku bija Eekisch ta Karra, Teem beh
mereem nu sawa Starpa arrijsan ne weenatu
prahts Eekisch sawas affischanas bija, Jo
Leeli un Baggali Laudis ar teem Basnigas
Kungeem Karroja. wifs wairak ta Wukkarina
Bikkera Dehl, kas winneem no Kattoleem no
nemts tappis, un Gribbeja to atpakal da
bukt. un tee Laudis tikka par Kalikstone
reem saukti. Ta Ohwa Dalla kas Esakkum
us weenu skaidru un pateesu Teewa Kalpo.

Kalposchanu bij Strahdajuschi. Tee kurreja sawu
Deewa kalposchanu Behz sawas alfischanas. us weena
Kalna arr Wahrdu Tabor Un tee tappa Saukti
Taboriteri. Un storp teem bija Soude patefigas
un peetiggigas Dwehseles Un ta Basnigas kunga
Jahnusa ihsteni pakal Gahjeji un tee tikka
no sawas paschas tautas no Kalikstenerem
Gauschi waigati kad Ziska nu bija no miris tad
palikka. 4 Dallas. ta pirmu. tee Kaliksteneri
ta ohtra tee taboniteri. ta trescha. tee Bahri
ta Zelturta tee Sindetaji. Tee bija kas arr wawu
Un weenu ihstenu Tiggibas pahr mihschanu strahdaja
Bett nohtes Laika tad kurrejaks tahs. 4 Dallas
wissas Kohnpa Eekisch Karra. Ta ugsta Basnigas
teesa abdewe winneem Daschadas Brihuibas
abpakal. Bett tahs bij gan massas Tur bija
weens Seels Kaliksteneru Basnigas kungs arr
wahrdu Prakkidan. kas apmeerinaja tahs Lau
dis Lai arr to massu Dattu arr meenu paleek
Tee taboniteri ne meerigi paleekke, un Esahje
Karroht bett winni tappa no teem Kalikste

Kalikstenerem Tikki no Kautti.

8

Schis Basnigas kungs. Rakkiigan kurru tee Behmeri
paschi par Wehstneeku Dee augstas Basnigas Teesas bij
is wehlerichi Tam pascham bija ta augsta Basnigas
teesa apschlise Lai winsch ween arr meeru buhtu's
Wisch Taps us preechschu par Jeneral Suppurdenti
Eeksch Pragg Pilseta Eestardihts. Un winsch tappa
1435. par Jenerahl Suppurdenti Eegelts, bett tai
tautai tikka ta Brihuiba, kas winneem no teesas
bija Dohbas tappuschas Atkal wissas no nembas
Zaur to Zehlahs storp teem Landim leels ne meers
winni Stelleja. 1450. Wehstneschus us Konstantinopol.
Pilsatu un Gribbeja un Gribbeja arr to Greekeru tiz
zibu atkal no jaunu saweenokes Tee Greekeru
Gribbeja winnus Lappraht Eeksch sawu tiggibu
Us nemt, bett tuhlin pchz to. 1453. Ta Konstantinopol
Pilsata tappa no Turkeem Us nemta Tad bija ta
Zeriba pa Gallam - Tee Patefihgi pakal stai
Gataji no Uhsa. Luhosa to Jenerahl Suppur
denti Prakkigan Lai winsch tak nu us weenu
ihstenu tiggibas pahr mihschanu woy pahr
Klausischanu strahda Wwisch apstippinaja
winnus

Winnis Lai winni paschi sawa starpa weenu
Draudsibu Ectaisibu, un Ectsch Deewa Wahrdeem
dln zittahm Labbahm Gramatahm atspirdina
bohs - Bett tee Laudis bij bailigi no winni kriech-
-anas, Tad Luhsse winni atkal to Supurdenli
Praktizan, itt ka to Galwu tahs Behmeru Tig
Zibas Lai winsch winneem par padohmnee-
-ku buhtu Bett tas Praktizanam ne patikke
jo winsch bij bailihgs ka winsch Grilbetu
tai nizzinatat tautai par wadoni buht
Tad winsch faur to warretu sawu leelu gok
Du pamest Eesakkuma winsch winneem
Praktisa Lai winni sawas Saeschanas un
Deewa Kalposchanas Ectsch Klusibas turetu
un Pehidigi abfazzisa winsch winneem. am
asseem wahrdeem pa wissam to mehr winste-
teem Laudim tak to Brihuwitu no bakteh
nina Podibratt, is Luhsse ka winneem
bij us to Behmeru un Steeseru Prohbescham
ais Eett un us beam no Karra is pohlstideem
semmes Gabbaleem Eedshuht un mahyas
us buhuht un sawu Deewa Kalposchanu
pehz sawas abfischanas Ectaisit.

9
Tad nu 1453. gadda Daschas Tamilies no
Prag Pilseta is Galya un starp beam lija leeli
Kungi mahzitaji un ammatneeki. Tee
Galya tad us to Behmeru Prohbescham -
us to weelu Litz. dln Ectaisisa sawu De
wa Kalposchanu us weeligu wiks; un
Pehz Deewa Prakhstem dln winni pamest
Daschadus ne waisadzigus Eeradumus Ectsch
Basnizas dln atkal abjaunaya bohs Pohlstibus
Draudses Likkumius winni ne ween Walli
bu Deew pree suelta wakharina Eett pirms
tee mahzitaji tahs Dweheles Bij pahr bau
Difdi dln par to tikka winni no zittim
Basnizas Kungeem Pee augustas Basnizas
Teefas apshidseti un winneem Gappa ais
Leegts Spredikus un suelta wakharinu
Tureht ta Basnizas teefa likka winneem
Zittus Basnizas Kungus un Kad nu tee sawu
Basnizas Kungi Tohs weelzigigus Laudis
Ectsch wisseem Spredikeem us Kanzelehm
• tik breeznigi Lammaja un pasudinaja
Tee palikka nobasnizas noht winni

Winni Jahya peeto Jennerahl Suppurdenti
Rakkizan un lukhise Lai winnu bizzibu faur
weenu Basnyas Teesu pahr lauditu, Bett winsch
ne Gribbeja wairs winneem par palihgu nahkt
zitti peebizzigi mahitaji Dewe winneem to
padotmu Lai winni paschi Sewa Stampa Mahzi
bajus is wehletohs un sawu Deewa kalposchanu
Eeksch Kilufibas turretu. Sawu Stampa Labbus
un Augligus Likkumus Eestahdiku. Jepschu.
wisseem teem kas winneem scho padotmu bij
Dewuschi Arridsan bij Taltu nemt pee winnu
Kauna un waijaschanas Winni tad sanetme
To Bradoziis par Basnyas Kungu un schis
Eefahze 1457. air saweem Lohds Beedreem
weenu Kambrenzi turreht un faur to Eebaisija
winni sawu Basnyas Draudfiku atkal kas
ween us beem swelbeem Raktsteem un us beem
Likkumeem Jesus Kristus Tiblinajahs un
winni sa nehme to wahrdu. Brakti.
winni Saderrezahs par beem Bausleem un
Likkumeem Jesus Kristus un winna ap
pustaku Stippri turreht un sawas apsinaschanas
seht wiffas saimoschanas un waijaschanas

is Zeest winni airi wairs ne Gribbeja Karra Jebb
Kauschana Eett ta ka loids schim bett wifs wairak
us Deewa Luhschanahm palautees un Eeksch bahm
peebizzigi lukt. un air us skattischanu Us mihta
Deewa un winna Leelas Schelastibas wiffu no winna
Rohtrahm sa gaidit en air Laispigu isfahstischa-
nu teem Eenaidonckeem pretti Eett un sanemt un
sanemt ho Deews pahr winneem Liktu nahkt.

10.

Bett tas ne pillus 3. gaudus ta meerigi prohm
Gahje tad tappa winnu bizziba ihsti pahr laudi-
ta go kiad nu Dauds tahdas un pehz Deewa
Schelastikas peebizzigas Air Kahrigas Dwehseles
bij, un wairzahs. tad Zehlehs Eeksch Behmeru
un mehru Semmes Dauds tahdu pulzinu un
Brakti Draudses un schis bija tapat beem
Kalkisteneroom itt ka arridsan teem Kattolu mah
zitayem Gauschi pretti tad tappa tee Brakti
par zizzibas peewihleejeem, un Duppineckeem
us rahditi, winni txxx apfuhsekti ka Winnu
mehkis eefakti to Waldischanu us Wiltigu
wihfi pahr waldit. Tee Preerschneeki tappa
preersch Augstas Ober Basnyas Teesas ai-
zinati, tas Jennerahl Suppurdents Rakkizan

Kas Win-

Kas Winneem preekſch Laitã to padohnu
pats bij Dewif, kã Winni ſawu Deewã kalpa
ſchanu us Iahdu Wiſſi eetaifitu, tas nu win-
neem ne us kahdu Wiſſi ne gribb par paligu
naht, ſas Beemeer Kehniſch Bodibrat.
tas ne Spehje tohs Brahlu prett to Leolu
pãlku Breeſniqu Eenaidneeku aiftakweeht
ſo Winſch bija ſawa Laitã pee us Zelfcha
nas Swehrejis, kã Winſch buhs Wiſſus
kizribas peewihlojus no Semmes is dehldeht.
Un pehz tam eefahje nu ta pirma Aſſinai-
na Waijaſchana par teem ſaweenoteem
Brahleem, kas wehl itta abjaunahjas pee
Winneem, kã tas martýru Laitã bija.
Winni tappe Augſta Deemas Laitã, no
Pillſahteem un apzeemeem is Dſihti,
Wiſſas Winnu manntas tappe Winneem no
nemtas. Tee Wahji tappe us Lauru is
mesti, tad Daudſ no badda, un Augſtuma
no mirre. Daudſ tappe eerſch Grukta Zectuma
Likti. Daſcheem tappe Rohkas, un kahjas
no Zirſtas. Daſchi tappe us 4. trahm dal-
am ſazirſti, daſchi eerſch Ugguns
lahrti eemesti, un daudſ no mirre Zectumã.

ſa Augſta basnizas Zeeſa tak nu wair
ne kahdu Wainu pee Winneem atradde, tad
tee kas wehl Dſihwi bija, tee kinka ablaifti.

11.

Tee Brahli, kas apto weetu Littit
Dſihwoja, tee ſuktija tomehr, us wiſſahm
weetahm Brahlus, Lai tohs Littus Waijatus
Brahlus eerſch Zittibas apſtiprinatu, un
us Trohſchinatu, ſas Brahli's Gregorius,
Rannizana ſnohts atnaze Tadehl us Prag
Pillſatu, Winſch kurreja kurr weenu Brahlu
ſaeeſchanu, un eerſch tas paſchas Stundas
tappa Winſch no ta Sohga ſanemts, un eerſch
Zectuma ais Weſts, ſas Sohgis, us runnaja
Winnu ar teem Wahrdeem. (prohti.) Rannizants
stahw Wiſſi kas Deewa bijigi grib Dſihwoht
eerſch Kristus Jeſus buhs Waijateem tapt.
Nahkiat man Lihds us Waldiſchanas pawehle
ſahnas Lihaf. Winſch tappe gauſchi moh-
Zihts, un kad Winſch ween reis ſtarp ollahje
bahm no reiba tad iknatris Dohmaja kã
Winſch no mirris eſſoht, kad Rannizan ſo
aſſirdeja

Tad Wensch winnam pree Gahje Un scheloya
winna arr teem wahrdeem Mans Michlais Grego-
rius alikauts Es tur buhta kur tu nu bagud Esfi
Zaur teem wahrdeem tappe Tee Brahli atkial
Druszin wairak us Tizzigi prett Rakkizanu
un winni Dohmaya ka tak Wihil Druszin peetik
Ziba pree winna bij buht Tad winni atkial preegret
Schi Arr Leelas Lukischanas lai wensch taknu
us weenu ishtenu kizzibas pahr taisschanu Stracha
tu Un ja tas par scho Laiku ne warretu buht
tad lai wensch palichseltu ka winni tak pree
sawas Basnizas warretu meerigi buht. un
ka Winneem ne buhtu wajaga no ta schirtees
Wensch Atbildesa Laipnigi un keize winna Saktas
Dohmas Bett tur kahrt Prastiza Wensch ka
wensch Winneem Ecksh teem Laureem Laikem
ne warresa palichselt, Jo had wensch winneem
Grillbetu palichselt Tad warretu sew pascham
numera un skadi no pasauls us sew willt
Kad nu tee Brahli Reddesa ka wensch to gohdu
pree zilwekem mekileja, ne ka to gohdu Secwa
tad winni pehdigi winnam atfazzija arr teem
apdohmigeem wahrdeem. (Prohli) Tu

Tu Esfi no Pasauls un arr Pasauls pasudis
Zaur to palikke wensch no Jauna Dumpsings
un wensch us wilke no Jauna to kehniu prett
teem Brahlem. Bett kas Bihstahps no Presslau
Bilfata Saffija us to kehniu Lai wensch sargahs
no Affins jfleschanas. Jo no weena pus Jehla Zep
pets is aug Dauds katyji schis, Grill lik Dauds
Saffit, Tee kizzibas pree wihlesi wairojahs Ecksh
mohkahm un stamp mohjschanahm Zaur to kas
kehniensch Lichte tohs Brahlus Wissur ismekleht
un issticht, Un tadehl bij winneem Ecksh mescheem
un klenchem un Ecksh luknescheem sawa Dshwille
glahit tad Winneem nu wissa zemiba us Brihwiba
nohst tija, Tad winni nu Ecksh schas pehdigas
klahschanas sawa stampa saderrefahs, ka winni
pascha sawa stampa buhs peetiksigus mahzitasus us
us Lukkotajus Lekt un tohs wajadsigus kiristigohs
Lisnumohs no Jauna us taifitu.:

12.

Tad tadehl iswehlejates winni kahdus Brahlus no sawa
pascha pulgina numeem wifs wairak Balsi peerisita
schi parr wehakeem buht teem us wehlesa wideni wiff
Traudses apgahduschanas un apschlija winneem

Daklaus'schanu Tad nehme wehl kahdus peeltiggus
Brahlus klahit un betuifja us weenu Sinodu Frau
Jes Likkumus winnu Hshwofchanas Schell kappalt
Sawu Starpa ka arr to waldischanu un arr zilteem zil
wekem winni Sewisthki par to behdigi palitike
(Prokte) kad Winnu mahzilaji no mirtu kas winneem
no Kalistenerem wehl Hshwi bija un pee winneem bij
nahkuschu kur winni pehz kahdus warretu Sablutit
Eeksch tahm Leetahm Strahdaja Winni Sewisthki us
to Sinodu kas. 1467. Turreta kappu dln sche paliti
ke winneem wisseem weenahds prakits ka buhs to
mahzilbas Ammatu no saweem pascheem Laudim
apghadait Tad winni is wehleya pa preekshu. 20 bradlus
un no teem 20 is wehleya 9. un no teem 9 is wehleya
3. Brahklus zaur Mesloschanu par mahzilajeem un
kas Jahya us kahdu Hshwi (Prokte) Turr kappe
us trim Sihomehm tee Wahrdi Rakstiki. Schis irr
no kas Kungs wehll un 9 zeltlikini palitike tiki
Winni Lshija kad mihlu Seewu arr ween keshigu
sirdi. Ja Seews winneem par scho Laika ne gnilletu
mahzilajus Toht, Tad Lai winsch palihsetu ka wisse
Seewini Brahli tohs 9 bukshus zeltlikenus Sablutu
un Ja winsch weenu jebb wairahki Brahklus par
mahzi

Mahzilajeem bij isredesjis Tad lai winsch to zaur
zeltlikineem winneem sinnedus Turri'tu pehz tam
kappe Weens Mas wuis's Eeksch aiginahs kas no
teem 12. zeltlikineem teem ~~12~~ 9 brah
leem ikkatram weenu Eedewe sawa rokkia tad
Sabuja tee 3 Brahli tohs zeltlikinus, arr teem
Wahrdem, Schis irr Matteus Tohmas Ellijas schie
3. Brahli kappu no wisseem arr Leelu Preeku un
patekschanas Hseemahm, Ja itt ka no Seewa
Schinkoti sanemti, un wisse apschlija winneem
arr Multi un Prokku Schupstischanu pee lizzigu
pa Klaus'schanu.

13.

Kad nu to Waldinseeru Bishkapa Swaidischanu
arr pateksibu no teem appustutu Laikem Warr
Riekinahit Tad suhlija tee Brahli tohs 3. wihrus
pee winnu Bishkapa ~~us~~ ungunu senne arr Luhschanahim un tee kappe
Turr parr Bishkapsdeem tahs Brahtu Traudses Eeswe
tiki no winnu pirma Bishkapa arr wahrdi fep
pahnus, pehz kahda Laika kappu kas Brahli's
matteus us weenu Sinodu Eeswehtikits un kad
bija nu 4. Brahli Bishkapi.

Tee Brahli Gribbeja arr teem Waldinseereem Us
 weenu Traudsi Saweenotees. Winni abradde ka winneem
 weena tikra Mahziba Esfot un Ecksh Wissas Dishiwo
 Schanas peetizigi Esfoti, Winni Gan abradde weenu
 Leetu kas teem Brahleem ne patikke (Prohti) ka
 winni no bailibas Dashedas pasauligas Leetas. Sawā
 Staryā arr Klussibu pahr Jahye un par to leetu
 Rakstija tee Brahli teem Waldinseereem. Tee Wal-
 dinseeru Pihskapi un mahzitaji Sanehme to
 peeminneschanu, un abfinne Ecksh teesas sawas
 wainas, un apshliya us preekschu peetizigaki
 buht, un winni Gribbeja Lappraht arr tee Brah-
 leem saweenotees, Bektschi Leeta tikra teem Enaid
 neekheem Sinnama - Zulihn zaur Dashedem stikteem
 Laudim preeksch Laika is pausta un tadehl nahya
 weena Breesmiga Waijaschana par teem Waldin-
 seereem un winnu Behdigais Pihskahys tappa
 sudestinahs Tee gitti tikra Ecksh wissahm sem
 mehni is kaisiti, un kad 1430 Gadda, atkal
 kahda weena jauna waijaschana pahr winneem
 nahya tad ta wiss Leelaka Talt pee Brahleem
 us Beemer un mehru Semmes Frohlesham jahye
 un zaur teem tikra ta Brahlu Traudse Gan
 Leeta un

Un winni tappa wissi par Waldinseereem no
 Saukti.

Lik Drihs ka schi Leetata tai Pasauli Sinnama
 tappa, ka tee Brahli arr waldinseerim Gribbeja saweem
 no tees un ka winneem urridsan sawi paschi
 Pasnigas Kungi un Pasnigas Teesas
 Esfoti un ka winni sawu Pihskapi Swaidischa
 nu no teem waldinseereem Esfot Dabluyschi
 Tad tikra zaur to Jenerahl Suppurdent Rak
Kizan weena Breesmiga Grahmata pretteem
 Brahleem Rakstita un no wissahm Kangelehme
 no Lassita; ka mescha guttri Ecksh walliba
 no dohti tas irr tik Dauds (Prohti) Lai
 winnus Inohzi un no kauj kas ween Gribb-
 Ecksh ta pascha Waijaschanas Laika nahya
 winnu pirmais Pihskahys arr wahrou Mikkels
 Ecksh Geetuma Ecksh Kurra winnam lij Ja
 Geeshch ka mehr tas kekminsch no mirra
 tee Brahli kas wehl pahri palikmuschi
 Gribbeja Lappraht Ecksh saweem Mahjokleem
 apshlehti palikht lett kad winni tur-wains
 ne warreya Ineerigi buht tad Dikwoja winni
 Deenas Laika Ecksh beeseem Mescheem un
 ahmina Kalneem un Klinkem un Nakti
 gah

Jahye winni ~~weens~~ mahsahm un Eckurringaja
ugguni, ta Dehl ka Nakiti Duhmi redsami nebiya
winni Lassya Eckisch Biheles un Turreja Deewa
Luhgschanas, kad winneem als turreschanas Dehl
bij iscott, Tad winni Dilla sneega Laika jahja
weens nehz oktra un tas Pehdigais wilke
weenu Schagaru sew pakhal Lai tahs peh
Das arr to aistaisitas teek, un tahs Dsihuo
schanas Dehl tappa tee Brahti par beedru
Dsihobotageem Sautiti. Jo wairahki tee Brahti
us to strahdaja tohs Eenaidneekus als augstu tee-
su als Lablahm pret winneem greeft, Jo wairahki
Winni tappa waijati, kamehr Deewam pa
tikke tahs waijashanas, haur to Nahwi ta
Kehmina Podibrat, un to Suppurdenti Pakki-
zanu pabeigt, Tas Suppurdente bija pa
preekshu to Brahtu Draugs Bett kad winch
Bett kad winch Draugs buhdams ne warreja par
suppurdenti tik, tad winch abstahje to Brahtu
Draufes un kad tee Brahti winnam to neparr
Lablu Nehmuschi tad winch par Eenaidneeku tikke
un winch galla nomirra Eckisch ishas mirschanas.

Arakisch ta Jauna Kehmina Dshwaja tee brahli
wissi meera Jepschu tee Eenaidneeki wissur zellu mehiklya
scho Gokdigu Kehninu teem Brahtem par Eenaidneeku
taisitit, Bett winch tah Likke tohs Brahtus meera
Dsihwoht. 1476. Likkaks weens Lauus Eenaidneeks sew
haur naudu als pirkitees no Eenaidneekem (prokti)
Winnam bij wissur isfahit ka winch Brahtis Essoht
bijis, Bett siros un ne-meera un sawas apsinnaschanas
Dehl no winneem no schikihrees Winch Gribboht nu
pee to pabeesu Swehtu Tarridamu Kallotu liffibu at
pakal greestes un par leefibu sawas pateesibas
Gribboht winch wissus Lauunumus no Brahtem isbeik
winch tad runnaja (prokti) Tee Brahti tur Eckisch
winni sleppenahm saeeschanahm, ne ween applamas
mahzibas, Bett winni aridfan senn Deelas mahzi
bas Deewa saimoschanas, Elka Deewibu un no kau
johit sleppeni Gilwekus, ka winni no teem warreta
mantu Dalkuht un haur tahore Blehdibu winni
Tauds mantas Eckirahjuschi, kad kaija laika
Grahmatas nauw Drikkelas tappuschas tad
tappa winch no weenas Basnizas us oktru
ais wests un winnam bij tahdus mellus pree-
sch wisseem Laudim isfahit un winnam
bija Deedohschana preekshu sew no wissahm

Basniſas Braudſehm is luhgt. us Daſchadu
wiſſi: un weetahm kur wiſſch patzſ ais tikit
kur tappa Lezi-neeki no Winna ſtelleki, arr
ap ſtipprinaſchanas Gramatahm, un tahs
tappe no teem wiſſe Leelakeem Baſniſas kun
geem no Kanzelehm No Laſſiſhts ne weena
kaiſnoſchanas Gramata tikha wairſ no Brah
leem ſaemta. Un tadehl ſagaſidija winni nu
aktial weenu Breeſnigu waiſaſchanu, Bett
kad nu ſchis ſilwehts tahs apkahot waſaſcha
nas Dehl bij peekuffis i Tad wiſſch patzſ itt ſkai
Dri iſſaſſija to wiltiba (Prokti) ka wiſſch ween
ſaur teem kattohu wirſaekkeem Us do wiltigu
Darbu us pirhts Eſſohts Un ka wiſſch patzſ
tohs Brahtus ne maſſ paſiſtoht, Bett ſtarp
to Laiku bija tok Daſchi Laudiſ paſchi Eekſch
to brahtu ſaeſchanas Jakjuſchi: ap luhkoht wai
tas ta Eſſoht ka no wirneem tappa ſunnahs
un kad winni to leetu ſittadi abraude, tad
winni paſchi pee teem Brahtem palikkuſchi un
us tahdu wiſſi: tappa ta Brahtu Braudſe ſaur
Eenaidneeki wiltibu wehl wairota kad tee Eenaid
neeki redſeja ka arr tahdu wiltibu ne ko bij
Eeſpehuſchi un wirneem ne par lablu iſdewahs
tad nehme winni weenu ſittu ſettu winni pa

paſtelleja tohs preekſchneekus no Brahtem
us Brahg pilſatu kiohpa un turreja weenu leelu
Lizzilas Nambrenzi un runnaja us tahdu wiſſi:
itt ka winni Gribbetu arr brahtem ſaweno
lees Bett arriſſon ſchi wiltiba wirneem ne
par Lablu iſdewahs.

17

Lee Eenaidneeki to mehr viluſu ne palitike winni
mekkleya us wiſſahdu wiſſi tohs Brahtus ewai
noht, tad tappa tee Brahtu. Eekſch mehren ſemmes
un ſleſiſer ſemmes is ſſihti weens leel pulk lau
ſchu Gahje arr weenu Mahſitaju Eekſch malduwas
ſemmi, Bett ne weens rakſitaiſ Dohi ſerenu
kur tee irr palikkuſchi, mums ween irr bikdauds
ſinnahms (Prokti) ka tas Lutterſchleigſ Baſni
ſas kungs Eekſch Maſſkawas Pilſehta 1709.
Kas par Juhnu brauzis un Eekſch ta Pilſata
Trekki bij ſirdejis ka tee paſchi Brahtu.
Eekſch Kaukaſiſchu kalneem Eſſoht un turr
is leelas ap ſeemes us buhweiſchi un turr
Eekſcha ſſikwoſoht.

18

Eekſch teem Karra Laikeem bij teem Brahtem
Eekſch Behmeru ſemmes ta ka weens Suſſeſchanas
Lains tas Kehnihns Eekſch Beemer ſemme ſtradija

Uls to Ka Winsch Gribbeja tohs Brahtus saweenodt
arr teem Kialikisteneem, Belt kad pee tahs
saweenofchanas Kambrenzes Leels Pultis Laujku
Gribbeja Klahit buht Tad tee Eenaidneeki bijajats
Ka uis pehz winnu wehleschanas ne isdohschotees
un zaur to tappa schi Leeta no Laika Lihes
Laikam ais Kaweta un pehz ne nobikke.

19.

Tee Eenaidneeki kaija laika Gan ne drihtstesa
Drohshi prett teem Brahtem rakstikt betkwinni
mekkleja zaur litteem melteem zellu winni Deure
Dauds Dahwanas tam Kehninam un kad tas kee
niths to ne saneme tad winni baidija to Kehn
neni Kas kaija laika: Gribta: bija Ka winna
no Deewa zaur weenu Gribtu Dimschanu buhs
Grahpeta tapt, Un zaur to tas Kehnisch Gauschi
hailings palikka un winsch no bailibas weenai prett
Brahtem Rakstikui Grahmatai. Arr zauru paschu
Kohku cypakisch Rakstija par ko winsch pehz
Eeksch sawu Kambari par pseedochchanu bij Luthis
Lai Deews kahdu Affinainu no soredumu no kahdeem
Gohdigeem Laudim Uls kaut kahdu wischi no Greetu
un winna. Luthschana tappa no Deewa paklausita
Ja Kehninene Dee Dimschanas to mehr laimiga
bija 10

Jo tas Behrens tappa winnai No meesus is Greetis
un zaur to palikke tee Eenaidneeki Apkaunati
un ka winni 1508. Atkal arr to Grahmata
Eeksch waldischanus Konwenta nahza, tad ta
ne tappa Sanemta, Belt tee paschi padohmnee
ki no tahs Grahmatas tee nehme 1510 weenu
Breesmigu Gallu : 1.

20.

Tepschu Eeksch teem waijaschanas laikeem
Dafchi Braht: mihtsti tappuschi un tahs dru
Des atstahje un wehl wairak no semmes isdikti
tappuschi, Dafchi tappe no Kauti, Dafchi zeetu
ma no mirre, Tad to mehr tahs Traudses
ne massakas palikke Belt wehl wairojaha
ta ka no Eeschkuma ta. 16. ta Simba Gadda
Peemeru un Meeru semme wairak ka 200
Brahtu Traudses bija Jo apto laiku atnahze
arri'san Dauds Mahzitaji. Grahpi un leeli
Kungi, Kas teem Brahtem, Kas Eeksch
Pilschtahm un apzeemeem saeschanas Nam
mus litka Uls kai'sht winni litka to bibbeli
Eeksch mehru wallodus pahr tulkoht un Eeksch
Penedik Pilschtas Driktent.

21.

Tee

Tee Brahli tappa Wijs wairahk No teem Kalkistenereem
Waiyaki (Prohibi). Teem Jan pehz Ullisa Mirshanas arr
winneem prett teem Kattoleem liho's Karrojuschi bett winni
bija meera arr to kad winni no Kattoleem no sekkirli
kappuschi Un tee Brahli Dauds Grunkigani Eeksch kizzi
bas leetahim Jahje Tadehl tappe winni no teem Eenih
Deli Gauschi.

Teem Brahleem bij Us taidu wihs; Dauds Ja fcecht
Kad winni ne Gribbeya arr Laudim kas Pascaules sellus
Ett sa Jauktees winni tadehl ~~winni~~ Eeksch wiffus
Pascaules mekkleja wai ne warretu weenu kizzilu atragt
Kurrai arr winneem weenahids prahls un Mehrkis
Essoht, Un kas pehz Deewa Mahzibu Un Us Jesus
Nahwi Dibbinajahs; arr kurraem winni warretu
Saweenotees. Ta dehl Suhtija winni. 1474. Us
wiffahm pascaules Mallahm Wehstareschus kurraem
us Wehsts bij mekkleht kur weena kiziba Jehh
Draudse Essoht pehz Kristus Lehtumeem Dik
Wojcht winni Suhtija kad us Greekeru semmi
Eeksch Kreewu semmis us Maskaunas Pilshelu
Eeksch Egipsteru semmes us turkiu semmi un Dauds
Dauds Kittahs semmehs un wiffi nahje arr to
sinu atpakal ka ne kur warreja atragt 1489
Suhtija

Suhtija winni atkal wirrus Eeksch Sporenzu
Semmes un us Rohmer Semmi kur winni Jan
Dauds Dwehseles atradduschi kas Eeksch boh
dahm Kiluffu Dikwoja Un preeksoh sew sawa
Kaktina Deewam Kalpoja, bett winni arr san
Dauds Gilwekius redseja kas tahs Patees; bas
dehl sades sinati kappuschi Bett ne kur ne weenu
Draudsi ne atradde arr kurru winni warretu
Saweenotees Winni kad Us Keenu Sixnodu
no spreede arr kurru winni warretu sawee
notees (Prohibi) zik Drihs kas Deewam pratik
tu weenu Dahr kais; ku Deewa Draudsi pehz
Swehkeem Prakteem us kaisiht, kad winneem
tuhlirn arr to paschu bij saweenotees.

Ap to paschu Laitu bija Dauds Brahli taja
Prahta wai tak ne Labbakk arr teem Kalkiste
nereem saweenotees ka tak wehl Daud pce
kizzigi mahzitoji Stapp winneem Essoht un
ta Pascaule teem Brahleem wairs newarretu
Eeksch azzim mest, itt ka winni sawu brah
tu kizziba ween par to chstenu swelhu
Damidamu kizziba alsihtu ta wiff leelakia
Dalla Gribbeya kad arr winneem saweenotees
Bett

Belt teewis wezzaki wiwri un Brahlu mahzi
taji kas preekshaja laika no teem kahlische
neveem is Dshiki tappuschi tee bija wissi prebi
Lazzidami, ka solis warretu weens zelsch lukt
ka winni sawu tikru mahzibu un tizzibu un
Draudses likkumus zaur to sawenoschanu war
retu pamest un tu Draudse pehz warretu glu
schi is nichit tad winni tai Gadda 1486 ta
us sinodu pahrdohmaja un nahkoschas
leebas nospreede (1.) kad Eeksch weenas
tizzibas weens Mahzita's tohp atrasts kas
to tikru Ewangeliumu studina un Deewa
biji Dshiko tad lai wissi tizzigi kristi
Deewam par to pateig Belt to mehr tak
ne tik drihs pee winna pee Greeschas bel
sawenosjaks go ta Escht weena bailiga leeba
weena tizziba Tschakili sawenotees no kur
ras winni taks Mutdeschanas Jebb Elka
Deewibus Deht bij is Gahjuschi. (2.) kad
zilti mahzitaji sawus Laidis us weenu
ihstenu un Deewa bijigu wihs'i mahza
un Ganna Eeksch Deewa wahnda tad
lai

Tad lai tahdu ne weens Mahzitu, belt lai
tomehr sawu Draudsi ne adstaktu un pee
winna pee Greeschts, Belt teem Draudses
wezzakeem bulis us to lukkoht wai ne
warretu am. tahdu paschu tizzibu sawee
notees go Eeksch to Walski JESUS Kri
stus. bij wissahm leetahm weenadigi Ekt.

24.

Simts Gaddus pehz Sadedsinaschanas ta
Swehtiga Jahnusa tadus mohdinaja Deews
Eeksch Walsis semmes to Swehtigu wiwri
Lutteru par us taisichanu taks tizzibas
tee Brahli preezajaks par to, un suklija
Dixi wiwrus pee Lutterus kam bij to grun
ti taks Brahlu tizzibas isstahstikt i tee brah
li wehleja Lutterum Lablu laimi un dee
wa Swehtibu uswinna Darbu. Lutterus
tappa zaur to Eeksch sawas tizzibas
pahrdaisichanas Gauschi epstippriuhts
no weenas Grammatas kurru winsch us
sawu Draugu bij gahstijis, kedsam im
winsch bija pa preekshu Drussin prehtings
belt tik drihs ka winsch taks Brahlu

Grahm

Grammatas Laffiya, un arr winneem pasiti
stams tappa tad wisch ihsteni Draudsihs
arr winneem palika, pehs kahdeem laikeem
tad tappa winnam to Brahtu kizsibas ayo
leezinatas, no mark Grahsp no Branden-
burg. 1701ka stelleta, un tai Dewe lablu
-leezibu wisch, un Lette winnu. 1533. Gadda
Drikkheht arr teem Wahrdeem, ka winnam ne
kahda prettiba prett Brahtleem Escht sazzi
dams Jepschu Druzzin starpiba starp winneem
un muhsu Basnizas Likkumeem inaid, un
amidsan Eeksch Brahtu Runnaschanahn dafsi
wahrdi in ko ne warreju Brukheht, tad
Es tak winnus winnus ne Griblu us speest tahdus
wahrdus pamest, ka mehs ween Eeksch tahs kizsibas
wisch Leetahm weenada prahka paleekam, wisch
un wiina Lihof beedris Melanobons Kakhiza
tai 1535. Gadda us teem Brahtleem weenu Grah
matu, Tur Ahw tee wahrdi ka mehs nu Eeksch
teem wiss leelakeem Gahbbaleem tahs Kistigas
kizsibas wanada prahka Esam tad lai mehs
Sawa stawa us remmanees Eeksch mihleestibas

Un tahs Sewisshkigas Draudses Eetaisischanus
tas lai muhsu sirds Draudsihu ne aikawe ned
schkir tadehl tappa. 1536. ta weschu reisi
Brahti pee lutteru stelleli. Wanni winneem
Gribbeja par lablu Eetaisischanu to Basnizas
Likkumu arr winnu pahir rinnahrt Bet win
neem abbilbeja ka wisch par scho laiku ne
wareja no tahdahm. Massahm Leetahm strahdaht.
Jo winnam wehl dands Darbs arr saweem Eenaid
neekem Escht. pehs tam suhtija tee brahti pee
atkal wehstneschus pee lutteru us witten berga
Pilsaktu, un runnaja dands arr lutteru tee
brahti is stahstija winnam wissu kas winneem
ja heeksch Escht tahs Basnizas Likkumu
dehlt un ka wanni par Resbaineekeem kurrebi
kohpahit, wisch tohs Brahtus apstippirinaja Eeksch
sawas Draudses Leetahm the sazzija lui seu ta
deht ne ais kiawejotees, tai pasaulei. buhs
arr weenu kas par mizsinschanu buht. 1642
Tappe tee pehdigi wehstneschi pee lutteru
suhtiti, un Gribbeja atkal tahs Basnizas
Likkumu deht arr winnu rinnahrt
wisch

Wunsch Saggijsa ka winnam kas brukkum Eeksch
Basnijas Likkumeem Jan Redsam Essoht. Un tik
Trits ka Wunsch weem arr Zittahm Leetahm galtaws
warretu tapt. Tad Wunsch tuhlinn Gribboht Esfahkt
wairahk Eeksch tahm Leetahm Strahdahk. Dee
no Eschanas Dewwe Wunsch Sauts no tahm leetahm
teem Basnijas Kungeem, teem Brahteem sawu
Labbo Pochku us weenu Brahlischkiigu Terribu
Arr teem wahrdem, tad Esfat Juis nu Appustiti
Eeksch Behmer Semmes, Es un Manni Lihos beedi
Gribbam tahdi Eeksch wahrs Semmes buhlt.

Wunsch pekz tam wehl weenu Grahmtu Kakti
Ja us teem Brahteem Eeksch Kurra tee wahrdi
Stahw. Es Lihosu Juhs Eeksch ta wahrdi
muhsu Kunga Jesus Kriustus ka Juhs pastahwi
gi paleeheet arr mums Eeksch Drausibas.
ta swehta Jarrä un Jirds Drausibas Eeksch
mahzibas Lihos gallams. un ne ilgi pekz
tam tad Lutherus no mirre.

25

Ap to Laiku nahze tee Brahti arr Jahna
Kalwinus Eeksch Drausibas. E kas irr kas
Preek

Preekshneekis no Reförmirtu tiffibas tas
Patzs Kaktija Sauts reis us Brahteem un
Bihskahpeem, un sanehome Pee sawas tiffibas
Taschi no teem Brahtu Likkumeem un us
tahdu wihsi nahze tee Brahti arr abbeem teem
Leeleem Wihreem un preekshneekem Eeksch
Drausibas (Prohti) Arr Lutteru un Kalwinu
kas kas preekshneekis tahs Reförmirtu tiffi
bas bija. winni tappe no abbeem mihloti un
slaweti un winni tahs Brahtu Drausies arr
saweem Likkumeem teem saweem parr
preeksh sihmi Preeksh mahleja.

26

Belt zaur to Drausiba arr Lutteru un Kalwinu nahze
weena waijaschana war teem Brahteem so Kad. 1546. to
Tas tiffibas Karsch Esfahze tad tee Behmeri tam Kaise
ram Rohm ne Gribbeja pahigja nahkt preek teem
Luttersteem tappa wissa waina us Brahteem Lihos itt
ka tee Gribbetu to Sakshu Firstu war Behmeri teeh
-ninu sleppeni Eezelt, Tas pimais Brahtu mahzi
tais tappa 3 reisi Preeknigi mahzihts un Eeksch gee
tuma Eeliktis kur winnam sefok pazmitt Gaudus ja
sehsch lija Tahs Brahtu Basnijas tappa Eeksch Pascham
walstehm aisslehtgas tee mahzi taji tappa heetuma
likiti un tee Lawis tappa Gauschi speesti to Kaktotu tiffibu
sanemt un

Uln kas to ne Gribb kas lai par 6 neddelahm is semmes
Prohbescham aiseett Dschhi no Brahtem palikke haur to
wauzschanu miksti Uln pee Grefschs pee teem kalikifene
reem. Bett ka wifs leelaka Datta is Gahja ar sawu
Bihskapu matheus no Behmer semmes us poktu semmi
un kad winni pehz tur arri san is dsihti tappes kad
ais Gahje wizni us pruhshu semmi, un tur tappes
ih ka weena Datta no Lutterus tiffibas sanenti, Jep
schu winneem sawi paschi Basnigas Kungi Basnigas
Jebb Draufses Likkumi lija tee Lutterischku Bas
nigas Kungi un mahzitaji tekke Gauschi pree
higi kad tee Br: Eeksch winnu semmes us
tappuschii Uln weens Basnigas Kungs Rakstijeu
us sawu Draugu nahkoschus Wahrdis. Es hi
zu ka Deus tohs Brahtus patzs Eeksch mahsu
semmes irr sutitijis lai tohs Dwehseles wairak
haur teem us mohinakas tuptu:

27

Bett kad to Pruhshu liehnihnei lija no mirris
kad tappes tee Br: - Speesti lai winni sawas
Draufsilas un sawus Likkumus kas winneem
arr teem Behmeru Brahtem Lihdijigi Essoht
glafchi abfazzitu, un kad winni to ne Gribboht
kad lai winni no pruhshu semmes is eett, kad
ka wifs leelaka Datta 1566. no tohs semmes is

is Gahje, Dschhi Gahje arri san us mehru semmi
abpakkal, jo wizni Dabuya tur us weenu ihkjes
Laiku tiffibas brikwilu:

28

Lai 1548 tappa Dauds Brahtli no Behmer sem
mes is dsihti kad ka wifs leelaka Datta no teem
us poktu semmi ais Gahje un Jepschu winni tur
ne ilgi warreju Jsewoht, Jo winneem lija gan
Drihs tahtaki eett Kad tek weena sekula no
winneem Eeksch poktu semmes pakkal palikka
~~weenu us Draufses Draufse~~ Jo Eeksch ka
pilsakta poksen palikka weena Massa Br:
Draufse no winneem, weens Leels Kungs
kas sawu leelu mahki ar pahtagu no Drau
fses saeeschanas Gribbeya is dsiht, tappa lija
pascha stunda ka Kustinalts ka winfsh tahtin
Luhose Lai tee Br: winnam weenu mahziba
~~tau~~ dohd, Uln Eeksch ihfa lai ka sapulzefahs
Eeksch poktu semmes kahdas 40. Draufses
pee Kurrakon Dauds Leeli Kungi saweenojaks
1555. tikka Eeksch poktu semmes kas pirmais
Lutterus sinohs turehts, tur tappes sawischki
to brahtu tiffiba pahr buudita un winni
saweenojaks (proht) tee Lutteri un Brahtli us

Als weenu peeti'z'zibu un sirds Frausibu Arr Muktes un
Kohkahn, Un o'psehgeleja to Derrilu sawa stappa
Arr Baudischanu ta Swehta Wakkana:.

29.

Kad teem Bähleem o'ppatsch ta Keisera Maksilianä
kähds Duffschanas Laiks bija Tad winni to Bibelino
Grundes Teksta psahr tulkoya, Un tee Leeli Kungi Kias
Brakli Bija Esahze sawus Behrnas us Augstahm
Stochlahm Stelleht Als mahzibu bett winni Gan
Drihs wehra nehmaks ka tee Braklu Behrni Als Aug
stahm Stochlahm pee mahzibus Lablu lectu Un
Tauds Stichtas Leetas tur Likhs mahzaks, Padehl
tappa Als weenu sinodu kas. 1584. turreta tap
pe, no sprechts ka no pascheem brahleem buhs
Augstas Stochlas Etaisitas kapti.

30.

Un tee Eenaioneehi ne klusa palikke, winni bak arr
Dauds willigeem melleem weenu Gramatu no Keisera
p'rett tom Brahleem iswilke, jell isluhise, Bett das
Kunigs Kias to Gramatu no Keisera bij isnehmis
tas Kritte tai Zelta Eeksch Nahwes, Kad winsch par
weenu Leelu tillu Brauze Luhsa das tillt Eeksch
Un winsch noslikke arr to Gramatu Eeksch tahs
Leelas Johann Hypes un Zaur to palikka tee
Brakli meera Jepschu winni tak wehl ne iltst
T'z'zibas Brithwibu Dabbuya:.

31.

Dehdigi

31.

Dehdigi Dewe tas Keisers Rudolfs 1609. t'z'z
bas Brithwibu, Un tad tappa teem Brahleem walli
ka Tohta sawas Basnigas Als buhweht Un wissu
Brithwibu kas Zittahm t'z'zibahm bija. tappa em
teem Brahleem Tohta, Tur k'laht tappa ka
Leela Basnigas teja Etaisita no Jauna pee Kurros
3 Lutteru. 3 Kalixsteneru Un 3 Braklu Basnigas
Kungi k'laht bija. Tur bija Gan Datsch Kungi
kam tee Br: mahzitati pee Augstas Basnigas
tejas ne Lapprecht palikke Bett tee tappe no
Zitteem apmeerinati, Arr teem Wahrdeem. Tee
Brakli im weena Trauze Komehs ne Esan Ebai
Sijuschi Un Jepschu winneem pascheem sawi paschi
Likkami irrad tad irr winni tik labbi ka juhs ne
Zitti. Tur k'laht tappa teem Brahleem ta Bettel
meru Basniga Eeksch Prahg Pilsahta Eeksch Kur
ras tas peeti'z'zihgs Leezineeks Jahnus. to Swehta
Ewangeliemu Big Studdinajis Eedohta Un winni
Dabbuya Wallibu wehl weenu Jaunu Basnizu
Eeksch Prahg Pilsahtas Als buhweht Wehs tam
tikke ta wallibas Gramatu Lassita no Keisera
Un arr Leelu Jawileshanu un Leikshanu, Un
appatsch Swannishanu arr wisseem Pulsternim
- Eeswehta Un

Un Geiguma tappa Seedahs. DEEus Kun
Is Tew slawejam: Un tad Dabuya tee brahli
Eeksch Behmer semmes to pirmo Kreisi kizibas
brihwibu; Bett Eeksch teem Leekem preekeem
sa sauzahs Arr Dascheem Dasauligeem preekeem
Un Arr Daschadeem Gekkeem.

32.

Tadehl Numenius Raksta ta Atk wai Atk wai
arr kizibas Brihwibu Eesahze arrijsan ta
meesas brihwiba, no laika lihd's laikam wair
tees un paschi waldneeki par likkumeem ne
tunefahs un abtahjaks no teem. Tada wath
ba Gann ne palitike tahm peelijsigahm Duoh
selehm, so winneem hij bailes no nahkoschem
laikem wirsch Raksta Tee Brahts no saweem
Stippreem Likkumeem wiss wairahk zilbeem
kungem par palit'schanu Druzfihn ablaidahs
Un badehl bija teem Laudim no taba zemiba
ka winni Gan us preekschu tohs likkumus
wissai abtahschot. Kad winni pehs baki warreba
Eeksch

Eeksch meera Lab klahschanas un Johda
Nihwoht. un tas arr ta bija, Daschi Br. turreja
Daschus Gabbalus no Trauses Likkumeem pa
ne waijasigahm Lotahm, un Zaur to bija winni
to pirmu kizibas. Staidriba un Stippreem drihs
pameltyschi. Un Daschi Traud. Lohzekli, Eeksch
Daschadeem Grehkeem Likhs Eesaukuschees un
pehs tas waijaschanas Laits us nahze tad tee ne
warreja tohs wahrdus sew pree kithosinabees sprok
ka winneem Jesus Kristus dehl ja Gohsch bija.

33.

Bett kad nu tas meemu Mitlodams keiser
Rudolphus bija no miris Un zitts bija bai
weeta Eeselts tappis, Tad tappe kuhlin pehs
teem no kiattolu no spreesteem Likkumeem
Darrichts (prohti) ka wissus Laudis kas to
kiattolu Tizsibu ne Gribb sapent, kuhis wisse
no semmes isdeldeem tapt, Un pree teem Bee
mercem Dubs Eesahlit, Tur prehti ne Kathoda
Brihwibas Gramaba ne ho palit'scha winni

22

Winni tappa als wiffandou wiffi Gauschi
mahziti. par to tappa lee Beemen tik ne
meerigi ka winni Eefchge par sauu Tizzibas
bruhwibu karroht. Tur bija Lutteneri Reformir
ti Kalixteneri un lee Brakli lihos, Bett kad
tai 1620.: to Baltatu us to Baltu kalnu
bija apmeltuschi poret beem kattoleem, Tad
tikka dauws pa Wangineekeem sanembi un zeeku
na likti, un winni tappa par Dumpineekeem
no saukiti un dauws tappa us nahwi pasudorabi
un tai 21 Junius mehnesi 1621: tappa usweenu
oreisi 27. no beem wiff augstakeem Leeleem
Kungeem arr sohbinu no kaudi, pehz tam
tappa arr Tizzibas Etaisfchanu Eefchliks pa
preekfciu tappa ka pakkal kiristaji no mehru
semmes isofihki Ta bija wairahk ka Tuhksto
shas Swebseles. pehz tappa lee Lutnerani un
Brakli Breesnigi mahziti pee kattolu Tizzibas
un dauws abtahja wiffu sauu manba un is
gahja tukfchi no semmes ara, Bett

Bett kad lee Eenaidneeki wedseja ka ta sem
me no Laudim tukfcha palikka tad tappa
tai 1624. wiffi mahzitaji no semmes isofihki
Dafchi apshpuschees Eefsch kalneem un klirikim
un apraudfija Steppeni no lahn sawas abtahbas
Draufes, Bett winni tak no laika litas laikam
is mehkleti tappufchi un ta wiff wairahk no
kaudi, Eefsch mehru semmes bija weens
Leels Kungs nam 24 Br. mahzitaji bija
appahfchi sawas Walfes, tas Luhofe no keifera
bruhwibu tohs braklu mahzitasus praturreht
wiffch likka tam keiferaam preekfcha ka tee
Basnigas Kungji ne kahdas Daltas pee karro
pelmuschi Bett tas neko palituseja, Jo win
nam bija pascham arr wiffsem beem 24 mahzita
jeem no mehru semmes is Eett, pee tahm
Basnigatans Draufschm tappa wiff wairahk be
Deewigi dauws par mahzitasem Eefelki, bet
kad nu wiff ne ko wairs palituseja Ta

Tad tappa weena Jaana kizibas teesu Eetajita, kur
ras Darls ween bij buht tohs Laudis pee kattolu
kizibas peespest un arr leelu waru pee Greesst Dajchi
Zaur Dauds Leelahm Mehkahm tak tit taklu speesti
ka winni pee Greesks, Bett tur bija Dauds Leeli kungi
kas us saun kizibas Granti Stippi palikkuschi, tee
bija saw pa preekschu no sakahm mantahm Gan is
kizibiti palikkuschi tadetil ka winni ne Gribbeja
kattoli buht, tadetil tappa 1627. Gadda Dauds
Leelu kungu Zamulier no semmes is Dsihtli kura
bij Eeksch Zittahm Semmehm weetas Ja mekkle tee
kittli Laudis tikka itt Stippi apwahleti laiwinni
sawem kungeem ne pakkal Eett un winni tikka
speesti weanu kizibu sanent kas wirru apsinascha
nai Dljchi pretti bija bett tomehor Dabija Dauds
kukstoschas Dwehseles Zellu sawem Mahzibajem
Eeksch nahbasibas un wahrosibas pakkal eett.

34.

Lary teem no semmes is Dsihtleem Mahzi

Mahzibajem, irr Zmohs un Kumenius
wijs wairak prashtansi. Mehs Gribham
tak no winnu sewischtigeem Dsihtwes
laikreem arr iktseem arr iktstem wahr-
deem sinnu doht. Wunsch bija 28 mertz.
Tai 1592 gadda Eeksch Mehru semmes
Dsimmis Wunsch bija Mahzijeos Eeksch
augstas Skohlas, un tappa weens
leels Skohlas Mahzibais Tai 1616
tappa winsh tai 15 Oktober meknes
sawu Grubtu Dsihtibas eeksch
• sogardu arr meesigu preekshamu
Eeksch kizibas us to kungu Jesu
Kiristu pabeidse, Winna meita

tappa arr Gablonki salaulata to pa-
schu Gablonki, bij kumenius ka
Behrnun no mehru semmes is weddis
un no ta irr peedsinnis Ernst. Gablon-
ki. Kas pehz par Brahlu Biskahpu
Eeswehlits tappe, un Ecksh Berlin
Pilsahta pee pruhshu kehina par
ober mahzityu stahweja:

35

Kumenius abstahya tahm Brahlu
Draussem drihs leetas. Wunsch
Strahidaya zik wunsch ween spehze tahs
Brahlu Draussem atkal Ecksh sawu
Jehwa semmi us taisiht un zik ilgi
tas 30 Jandu Tizzibas karsch bijas
tad winnam allashin wehl Druffin
ferriba us to pahri palikke bett

Kad amidsan schini kama ne kahda Brihwiba
preeksh Brahteem is dewchs un wunsch us wissahen
wish bi Strahdayis, Tad winna ferriba noht bi ja
un tadehl litka wunsch wissus Tizzibas un Br:
Draussem Likkumus Drikteht. Wunsch gan ta
Johmoya itt ka ta Br: Dr: arr winna mirshanas
arri litas no mirtu, tadehl wunsch wehleja, lai
shi ka weena Jahrga Mantu, teem Brahlu
pehz nahkameem pa Glabbata taptu, un
pehz palikshanas Lassita arr teem wahrdeem
Kad Deewam ween reis palikshot Ecksh
nesagaidama Laika no Brahtu Behwahm
un is heeschonahm kahdu Labbumu wehl
us taisiht Ja ka wunsch irr sohlijis (Prohti)
Ka tam kihram Ewangeliuumam no teem
pahri mahziteem Kristiteem pee zittahm
taulahm bi ja ja is Eett un tur is plahbtee
ta ka preekshesja Laika muhsu Kirittums
un skatde teem ne tizzigeem par Mantu
Likkusi; Tahda ap dohmaschanas abweeglo
mannin mannas Sahpes par to is potshishanah
mannas Brahtu Dr: Kurra pehz nahkame
sche aprakstili irrad.

Bett

Bett Es nu Esnu tas Behdi'gais Brahtu Pih
Mähps, Es tad aisstehgschu tahs Durwis, Atk
Juh's Brahtu Draud'ses Mannim pakat, Bett
Es tak ne Gribbu Mannai Brahtu Draud'sei to
Gallu arr to Sluddinaht, Jo Es sinnu Tä Basniza
kas Uls Jesus Kristus Nahwi Un Zeeschanu Dibbina
ta Ne Ees Bohja, Bett schas irr Sinnamas
Leetas, Eeksch weenas Weetas tahs Draud'ses
wan ispohtitas tapst Un us Zittahm weebahm
Deews atkal tahs no Jauna Uls tausa, Un tas
in sagaidahms no tahs muhschigas Deewa
schelastibas arr pilnu Uls kiffibu. Un Kad
Deews Mannim to ferribu preek'sch mannas
ais Eeschanas no schas Pasaul'es ne atnembu
Tad Es tak arr teem 7. Makka beeru Braht'eem
isfauzu (Prokt.) Dee mannim un Manneem
Braht'eem Lai ta wissu Walditaja Deewa

De Dismiba Mittejahs, Kas muhsu Grehku
Dehtl pahr muhsu Taulu taissi Nahkisi.
2 makka: 2, 38. Bett Jung Juh's Eewan

Ewangelischkigas Draud'ses Pawehlejam
mehs tam suehtam Garram. Ta Brahtu
Draud'sei, Kas Eeksch Tehwa Semmes irr
no Mirrusi, Un meh's Luhdsam Lai Juh's
to Jahid'schanu Uls sewi Nehm'schi, Lai nu
luhtu ka Deews to paschu Eeksch muhsu
Tehwa Semmes Eeksch Kurras winna irr
mirrusi atkal Uls mohdinabu, Jebb us
weenas zittas Semmes Dsikuru Uls mohdinabu
Un Uls taifitu. Jo ka Deews saweem ne
pakklausegem Laudim Tuhdu Semme
Pilsahtus Un Basnizas no Nehme Tad winsch
tak Gribbeja Lai tee Arminu Stuhri pa
leek ka tee pakkat nahk'dami atkal us
teem warretu Uls Bukweht Esera Gr. =
3, 31, 36, ~~Ta~~

36.

Ta ohtra Lecta Kurre Kumenius Uls
pa Glahlschanu teem is kaisiteem Braht'eem

No Behmeru un Mehru Semmes par
Labbu bija, Ta Biskapa Eswaidischana
Als weenu zemibu kur Gan preekisch
zilweku Azim Gan ne kahda ferri-
ba weirs pahri palikke. Winna
Lihds Beedris Bakstija Als kumeniu
arr Luhgshanu lai winsch tak als weenu
Jaunu Biskapu Dohmatu, un lai bee
2 simts. Gaddigi Likkumi Ne Bohja
Eetu, Winna ne tik Drihs warreja baidu
wihru atrast. Bett pehg kritte takta
Walla Als Petrus Gablonki Schis bija
tas Wihrs kurru Kumenius ka Behr-
ru no Behmer Semmes bija isweddis
un tagadin winna sprohts bija Schis
tappa tai 1662 gadda par Biskapa-
pu tahm iskaisitahm Brahtu Trau-
shem Eswelkhts arr to ferribu ka
tam pehg Kumenius no mirschanas

Tahs Br. Dr. Bija Gannicht bett
winsch Drihsahk no mirre ne ka kume-
nius patzs. Winna Dohls Sahnijels Gab
lonki Nahze us winna weetu un Schis irr-
tas wihrs kas ta Dargu Biskapa
swaidischanu Etsch to abjaunatu Br. Dr.
irr Lihds nesis un to Dargu Mantu
1735 gadda tai Brahtu Traudsei arr
Leelu preeku un pateikshanu atdewis
winsch Eswaidija pehg laika to Mehru
Brahtu Dohwid Nitmani par Biskapa
pu tahs Brahtu Traudses.
Ta trescha leeta no Kumenius Darnija
bija weena Karmese kurru Kumenius
preekisch Icem iskaisiteem Brahleem bai-
sija un litke to Etsch Amsterdam
Pilshtu Driksht un tee wahrdi skan-
ta. Als wissahm is kaisitahm Dwehseleh
Jesus Kristus. un tahs preekisch runnas
Etschums irr. Schelastiba un Meers 90

No Deewa faur swehtischianu ta Swehta Garra
Un Apsstapfinafchana Arr to Dargu Afsini
Mufsu Kinga Jesus Kristus!

Un tas Gals in, Tas Deews No wiffas schela-
stibus, tas Lai juhsu Eekschkigam zilweham
faur swehtu Garra stapprumu doht, pastah-
wigus Eeksch Lufgshanaahm Ulsiffigus Eeksch
Behdahm un Kahr-dinafchanaahm Un Trohschus
par flawi winna swehtam Wahrdam, Un
Apsstapfinafchana Winna Mufschigas walfstibas
Amen Amen.

37

No ta Laika kad tee Brahtu Wiffi Eeksch
swefcham semmehm iskaifiti bija in mums
nekas aprakstihits tappis. Namehr tas zo Geddehgs
Karsch bija, tad winneem tak wehl Druffen
ferriba bija us Liffibas bruhwibu, bett kad
ta ferriba pa wiffam pasudusi bija tad
Wizni Eeksch swefcham semmehm stapp
fittahm Liffibas Laudim Dsikwoja un
ta

ta bija ta Brahtu Draudse itt ka pa
suddusi.

38

Kad nu pehz teem Laikeem arr teem
iskaifiteem Brahtem ta in Jahjis, Nota
raksta Rumenius, 1670. arr teem Wahrdeem
(prohti) Tee kas Deewam Gribbeja peeltiffigi
luht, un tadeht sawu Deewa semmi at
stahjuschi, Tee in Dabhi Grukumu un
wajafchanas Deht Eeksch sawas apnemfcha-
nas ne in pastahweifchi, ka Lihos scho
Laiku wehl mafs no mums in pahri
palikuschi. Eeksch Dohitu semmes bija
Lihos scho laiku tak wehl kahdas
Brahtu Draudses, bett Eeksch fittahm
semmehm wais nekahda bruhwiba dohta
tappe Kurr sawus Draudses Likkumus wametu
eetaifit tadehl weens pehz oktru eeksch fittahm
tiffibahm in eegahjuschi un tad bija ta Br. Dr. tak
pasudusi, ka Jan mafs zilweha bija kas no

No weenas Brahtu Draudses Escht bijuschi
ko sinna ja ka ween tik Dauds ka tak Daschi
wehl warreja atminnetees, ka winnu Tehwi un
Tehwu Tehwi no Brahtu Draudses Escht bijuschi
Bett tomehr irr Seews Kas irr Apsohlijis teemkas
winnu Mühle un winna Baustus tur Labbu darikt
Lids Luktstoschaam Augumeem,
Gas Seews irr pehs sawas Leelas Schelastibas
weenu sehkle no winneem us kurejis un wisch
irr ne ween Ecksch Behmeru un Mehru
semmes, Bett aridsan Ecksch Dauds fittahn
semmehm, Dauds Dwehseles faur swehtu
Garra Usmehdinajis un pee tahs at
Jaunatas Brahtu Draudses pee weddis
Kas wehl wam atminnetees, ka winnu
Tehuru Tehwi, pee tahs Weggas Brahtu
Draudses bija peedeweischi, un tee irr
sew am sawu Seewa Bijigu Dshiwu=
schanu un Behru us aushinaschanu us
simejuschees, un pehs par to Jaunu
us laisichanu tahs Brahtu Dr:

Br. Draudses gaujschi preegajuschees
un Labbu Laimi Wehlejuschi.

39.

No Teem Ewangelischröem Kas eersich:
Beemeru un Mehru semmes parikal pa
Likkuschi, no teem irr weena Masu dalla
pee Kattoleem preegreesuschees, un daschi
irr no baiteem, no Mohrakam, Zeetuma
un Nakwes, un daschi Mantas pee lip:
shanas dehl to Kattolu Tizzibu ar
Muttas Janehomuschi, un tahs Tizzibas
Lixrummus Lihof darrijuschi. Jeb schu
ar daud ne meera sawas apsinna schanas
dehl, Un tar daschi no winneem irr tar
to Bibeli Steppeni paglabbijuschi,
un Klusiba Lusijuschi, Nacl dasch wakt
gaddijahs, ka weenam, jeb oktram Waija:
Dshibas dehl eersich weenas Ewangelischi:
gas Semmes bija ja is eet, tad nehme winni
to Laitu Wehra, un baudija tur to swehtu
Wakkarinu, un nehme atnal kahdas
Ewangelisch

Ewangelisfchikigas Träkmatas Lihds.
Un Läsfijs tahs sawä starpä klusfi bä.
Kiad nu tas teem Kattolu Basfnizas
Kungeem Sinnahms kappe, Tad Winni
Täufchi no strahpeti tappusch. Iebfchu
nu daudf no teem us mohdinatcem,
no Säikä Lihds Laineem bija ais
miggusch, un us ohtru pusfi ar
weenu us to tirka strandachts, tahs
Dfikhwibas Ohgles kas eeksch pel:
neem Degg, gluhfchi no Dfekt
gribbeja, Tad Deews tas Kungs
to mehrt irr Padohmu Sinnajis,
weht weenu Leelu Pulku Mahzreku
paqlabbat, un daudf reisi Tee paschi
padohmi to eenaidneeku, Zaur Kurru
Winni gribbeja, to Ewangelijumu gluhfchi is
deldeht, tahs paschus padohms irr Deews
par us turrefchanu tahs pateefitas pahr grehfijis.

Tee
Stabsti No
Tahs
At Jau n a t a s
Br a h t u D r a u f e s .

1. ^{Simts} /
Eefakuma. 18. / gadda tad
Zehlas eeksch Beemeru Semmes
weena Juhra no us mohdina
Schanas Starp Laudim un tasis
plahlijahs par daudf Weetahm, tee
kas tuwu pee flesierr Rohfcham
Dfikhwoja Tee gahje tirkuschi us
flesierru Sem

: mi tak Ewangeliſchkas:) Baſnizas apraudſit
Jo tas Sweedru Kehniſch nahe taja Laina teem
ſleſierreem tas Tizzibas Briwibas dehl par paligu.

Bet 1717. tappe ta Brihwiba atkal aisleegta un
tee Beemerri tappe no ſaweem Kungeem gauſchi
apwarteli. Bet tomehr tak Dauds no teem mondi:

: nateem aisbehoſe, un Daſchi eekſch ſarſeru ſem:
: mes us Buhwejahs. Ta pirma gruntiga

Mohdinaſchana Zehlaks to 1720. iſtteni apto ~~gaddu~~
Lainu kaid weens ſints gaddus papreekſchu ta Pohnſtſchana
: Na tak Bra: Dra: eekſch Beemeru ſemmes eekſch

byuſi, un taja pafcha Laina eekſch Ta Leela mohdina:
: ſchana eekſch Mehru ſemmes. Ta irr tak Weena

Brihniſchkiga Leela ka tee ~~eekſch~~ ~~Aekru~~ wiſſu
Leele no tikrumi ar to Br: Dr: alleſchin arr

Weenu ſints gaddus Weena no ohtas bija, tapat
ta poſtiſchana, ka arri ta atjaunaſchana bija,

ſints gaddi ſtarpä eekſch: 1415: un: 1416. gaddä
tappe tee 2. Leezineeki Jeſus Kristus Jahnus:

un Arionius ka martijri ſadedſinati, 1517. us moh:
: dinaſu Deew to ſwehtu Leezineeku Lutteru 1617.

tappe Winneem ta apraudſchana eekſch ſleiferu ſem:
: mes aisleegta, 1720 eekſch ta Leela. Mohdinaſcha:

: na eekſch Beemeru un oekru ſemmes. 1624. un 1627.
: gahje ta ſaweenota Br: Dra: eekſ: Beem: ſem:

glyſi: ~~patata~~ boſja. un 1724. un 1727. tappe ta
: patti eekſch ſarſeru ſemmes atkal atjaunata. (ſawe

: nota)

(ſaweenota) un dibbinata, meks ſad ſewiſchki gribbam
no ta Runnat kas eekſch mehru ſemmes taja Laina
no tikke.

2.

Eekſch Tuklneru Piſſetas un tur aprahet eekſch kurras
tas ſekdigais Br: Bihſkaps Rummenius par Baſnizas Kungu

Nahweja tur Bija wehl Weena ſekla no tak Weenas:
brah: Braudſes Kiluſſiba pahri palikkuſi jepschu Winneem

Wiſſas tak Kattolu Baſnizas Lixnumuſija Lihd darriht
fad Winni tak no kaidahn Weenas brahlu gramatahm

geb, Zaur Lutterſkahn gramatahm Kiluſſiba at ſpird:
: ſigrajahs un Winni glabbaja tak ill ka weenu dahrgu

Manu, Dleedaja, un Laſſija, rittohs, un Wannarohs,
peht to Bahſch kahet tappe us Waldiſchanas paweh:

leſchana Winnu Mahjas to gramatu dehl ismek:
: kletas, un eekſch kurras Mahjas Winni takdas at

: radduſchi teem tappa no nemtas un Winni tappa
par to gauſchi no ſtrahpeti; Wehl ſehodeen, Runna

tee eekſchwoſaji no weena Leela Baſnizas Tuna:
: ga Wahrd Rummenius irr bijis, un rahda to mah:

ga eekſch kurras Winſch irr ſpreddiki kurrejis. ſarp
teem ſehweem kas Kiluſſiba us iſtu Brahlu Wiſ:

: ſi Dſihwoja, un tohs Brhlu Lixnumus paglabbaja
un kurreja, un kurreem arr weenu ta Terriba palikka

Ja Deew tak wehl ween Leis tak Brahlu Braudſes
buhſ atjaunat, un arr to Terriba Winni arr weenu

eepreezinahjufbees. Bij mahotin ſchreider, ſapſche, zeif:
: berg un kaidi no tak Kriſchman Tammilic. Tee
apraudſija

apraudsijs wijs aprakht eenfch Klusibas sawas Braklus,
un winni Surreja Sirds Draudsiibu sawa starpa. Bet no
Laira Libol Laimam tak weens peht ohtru aismiggufchi, ta
Bailiba no strakpehm, ta no nemfchana sawas Mantas Sa
bijafchana no Zeetama, un Nahwes, un ta williga wilzfchana
no Pasauls us sawu Puffi Bija tak Leetas zaur Kur-
rahm Weens peht ohtru to Pasauls Zellu Lihds gabje
Zelfchu ar Leelu Sirds ne meeru; un pehtigi tak
tapat eenfch Kattolu Tizzibas ceradlinafchans eenfch
tahdas Kilafchanas Bija tee Parrial gabje tak
Braklu Draudjos Taira Laira kad Deews esafche
to Kummeniusfa Luhschana pee: peldiht. Kurru
Winfch sints gaddus papreckschu ar sawu pehtigu
Draudsi us beemeru rohbeschahm us Zettoem
Bij Luhsufchi (Prokht) ka Deews sawas fchehla:
stibas tak ne glufchi no winneem gribbetu anent
no winnu Tchwu Semmes .:.

3.

Eenfch weenas apzeemes, eenfch Mehru femmes turr bija
5. cheefigi Brakli, ar wahrdu Nejers tee Bija sawan wez-
Jam Tchwam pee mifchanas apfchlijufchi ka winni gribbe-
tu peetas hivas Braklu Tizzibas kas ween us Jesus nopelau
Dibbinahjaks; peettizigi palint, un arrijan Dafch no winnu rad-
dineeem. Tee nahje Britfcham Kohpa, un Surreja sawa starpa
Sirds Runnafchans. Weens wezzais Lutterkus faldachts at
nesfe, Winneem Britfcham no fleifiru Semmes Mhligas
gramatas

Brahmatas. Bet fewifchne brakneja Deews to apofholifchxi-
ga Deewa wirru Kristian Dahwid par weenu Rikku fapp
fawsem femmes Laudim, zaur Kurra Leekibu nee ween
eenfch Mehru femmes weens Mhlestibas rugguns pret
JESU eenfch firdim eekurrinachts tappe Bet winfch
bija arrijan peetas pee wefchanas weenf. fewifchneigo
palihgs. Winfch Bija kaddus gaddus papreckschu no
mehr femmes us Annata ~~water~~ wanderefchana is
gabjis Winfch strahdaja eenfch getlij Pilsetas us sawu
Annadu un tappe ar teem Lutterneem Bosnijas
Kungeem pasifstams un winfch tappe zaur winna
fpreddineem grantigi, us Mordinchts. 1717. nahje winfch
pee teem pirmem (no faanteem.) 5. Braklim us Mehru
femmi un prasija winnus par to Mehrsei winnu Tizz-
bas un Draudsiibas un runnaja ar winneem no tak
ihstenas firds abgreefchanas, un Mahzija winnus us
augligu Bibeles Lasfichanu un Deewa Luhschana;
winni dabuja zaur to wairan affichchans eenfch sawas
pafch Dwehfeles Klafchanas, un winni apnehmahs
ka winni gribboht kai pateefibai no wiffas firds no
dohtees un parlaufigi buht. Bet kad winneem
eenfch tahdas Kilafchanas, un taira Laira nekadof
Zelfch fche redjams bija, un winni us wiffahm pus-
fchm wehl wairan aiskawefchanas redjeja. Tad Luhsfe
winni to Kristijan Dahwidu Lai winfch preefch
winneem gandatu ka winni tak warretu kaut Kurru
eenfch weenas Ewangelifchxiis femmes weetas Dabbucht
kurr winni

Kur winni warretu sawam Deewam peh sawas ap
sinnafchanas kalpoht. Kristijahn Dawid Mekleja dauds
peh kundu weetu, bet ne weens Driesteja winnus usnemt.
peh tappe winni ar to swellu Basnizas Kungu Stein-
mez eersch fleisiru semmes pasikstams, fchis Basni:
Zas Kungu Lühofe winnu Lai ne no mehru Semmes
is eetu jo Winni tak us wisahm weetahm Daud samai:
tufchanas un prettibas warretu atrast. Paar to palinne
winni gauſchi behdigi.

4.

Peh tam Tappe Kristijahn Dawids ar graf-
Zinzendorp pasikstams. Schis Kungu Bija jau eersch
1. sawa: to gadde pee few apneemee Kä winſch buhs
weens Leezineens Jesus Kristus tapt; bet Winſch sawas
Wetzas Maktles dehl ne Driesteja eersch sawas jaunibas
eersch tahdu Mahzibu ee eet, un pee to paschu Kungu
tappe Kristijahn Dawids Zaur Deewu Rohru pee
weſts. Lühodams par us nemschanu Kahdas Behdigas
semneeku Familierr kas sawas apſinnafchanas dehl
no mehru Semmes gribbeja is eet, ta abbildschana
no ta Leela Kungu Bija ta Lai winni eersch Deewa
Wahnda nahktu Winſch gribb winneem weenu weetu
eedoht eersch Kurras winni warretu sawam Deewam
Bes us Lühofchanas, un ais ka Kawefchanas kalpoht.

5.

Kristijahn Dawids Dewe kuhlin teem Brahlam
no ta sin

no ta sinnu, un tad is gahje pa preeſchku Biwi
Weifer, un Tafchkes. ar sawa ſeeuw, un Behneem
no mehru semmes; kas abbi Diwi Wafchu
Kalleji bija. un tas bija tai 5. ſcha Deena
peh wasfaras ſwekkeem. 1722. Kristijahn Dawid
bija winnu Zella waduhns winni abnakte bes ais
Kawefchanas us gerlig Pilsetu pee ta ſwehta Bas:
nizas Kungu arr wahdu ſcheehfer, tas us nehm e
winnus gauſchi Mihligi, un peh Kahdahn Deenahn
ſukhtja winſch tohs Laudis us to grafzinzendorpa Mui-
ſchu, pee ta ohber Inſpektor ar wahdu Marrje
pee Kurra winni to 8. Junij. mihligi pee gahjoe
Winni Lühofe. par weenu weetu Kur winni war:
retu weenu Leku us buhet, un arr ſaweem Behneem
Kluſſiba Dſchwott. Tas graf Dſchwotja taja
Laira eersch Dresden Pilsetas eersch waldſcha:
nas Deenaſti. tahdahl bija teem Laudim wiſſas ſa:
was waja Dſchbas arr to wetzu grafpeini jo ap
ruanajahs, un tik pat ar to ohber Inſpektor i fchis
ohber Inſpektors, us rahdija winneem weenu Tunſchu
weetu eersch mehſcha us Leetzela mattas pee ta
Kalam ar wahdu Hutberg Tas irr wantes ~~tad~~
Kalat us to weetu bij winneem buhet; winſch winneem
kur klat ſazzija ka kur ne nahd Uhoens esſoht
Bet winni abbildeja arr teem wahdeem: Deews
war palihſet. Tas ohber Inſpektors rapſtija
pats eersch

pats eeksch weenas grammatas nahroshus Wahrdus.

Es gahju tai oktra rikta Preersch faules us
Lahschanas us to weetu Luksicht, Wais es ne warretu
us weenu weenu kahdu miglu wehra nemt, kas
kahdu awodu us Randsitu. Es Lukschu Deewu arr
Dauid asfarahn Lai winsch tan teem nabbageem
un pek schellastibas kibrigeem Laudim palihofetu.

Es fazzija us maanu Deewu, ka es Labprakt, gribbetu
teem Laudim par paligie nakt. Bet Lai winsch pats
manni zaar sawu swetke garru, un Rohku, wadditu,
ka mans darbs, ne pret winna Praktu, Buttu, Es
fazzija winnam, Es gribbu teem Laudim, schaja weeta, weenu
Mahju us buket; kad las winnam pa praktam buttu.

Es tad isstahstiju Tai Leelai Mahtsi Mannas ap
nemshanas un winna bija Pilna Meeru arr to.

Winna schinnoja kulin teem swescheem mehru Lau-
dim weenu Tokwi, Lai winneem preersch saweem
Masfeem Behneem ne trukst Peens, un weh-
leja Man Lai Es winneem Bakus preersch
Buheschanas us Kahdu. Tas ober Inspektors
wedde tohs Laudis, us to weetu, kurru winsch,
preersch winneem is Redsejis bij; Winsch randsija
winneem us kahdu winfi winni warretu sawu
us buru

usturrechanu atrast; Daschi no teem swescheem
Laudim gan wehlejahs Lai eeksch pafchs apree-
mes weenu weetu preersch Buheschanas dohd.

Bet Kristijahns Dahwid apmeerinaja tohs,
Weena Seewa fazzija kur Dabbusim uddeni
schaja Tursnesi. Kristijahn Dahwids atbidija,
un fazzija kad jims tizziba irr itt ka weens, sin-
nepes: graudins kad juts Redsefet ta Kungu gonds-
bu schaja tursnesi un turscha weeta; un Kristijahns
Dahwids Zirte, sawu Zirri tuklin eeksch weenu
Rohku; arr teem Wahrdem: schaja weeta irr las
putnisch Mahjas weetu atraddis un Besdeliga sawu
pehrkli. (Prohti) sawu Altari Kungs Zebacht.

6.

Tai 17. Juhnij Tappa tad las pirmas Rohks
preersch us Buheschanas no hernantas no Zirts.
tas ober Inspektors rantsija us to Leetu Kungu
nahroshus Wahrdus. Tee Mehru Laudis irr arr
pilnu Preeku, un itt mohorigi sawu Darbu et oe
fakruschi un winni Dsihraks sawu Mahju wehl
preersch Seemas Laika arr sawu paschu Rohku
us Buhwehd, un eedshwoht; un to padarrija
winni, gebshu winnu Meesas Speks gavn
Wahsch bija, jo winni Baudija Nabbadibas Dehl
gaufchi

gauschi flintas us turreschanas winneem
bija no toom setzen gahjeem Zella Laudim
Daschs Jaimoschanas ja Zeesch Bet winneem
bija weena Dsihwa us Tizziba us to paschu
Deewu Kas to Hbraïmu wehl weenu paschu.
Budsamu no sawas Tohwa femmes bija is weddis
ua eenfch weenas swechs Semmes, un Daud
Tautahn par swehtifchanu bija Lizzis. Das
ohber Suspentors marne un Kristijahn Dawids
tee Dasch rakt us toom Laudim no taks Zerribas
Kas winnu firdis Bija, Kardus Wahrduß Run-
=naja, Kristijahn Dawids rahnija winneem jau
Dascheem Draugeem taks Eelas, Kurr tai Pilscha
us Preefschu, buhs Dabbukt. Tai 7. october
eedfihwohja tee mehru ^{semmes} Laudis sawa us buhetä
Nammä: un Das Basnizus Kungo steize
Turreja to eeswehtifchanas Runnaschanu, par
toom Wahrdeem. Jesaïas. 62, 6. 7. perschä

An Jerufalome Es eefelschu fargus
us saweem Muhreem. Kas Deen un Natti, Bes
mitteschaniäs Klusu ne Zeetih, ar juhs, Kas
juhs to Kungu peeminnat, Lai ne Nahda Kluffiba
pee jums irr

pee jums irr, ne Zeeschat Klusu preefsch
Winna Kamept Jerufalome teizamu padara
Wirs Semmes. Wisji Klacht Budsami
tappe gauschi Kustinati. un Kristijahn =
Dawids pa beidse arr weenu Zaur
Speeschamu Luhschanu, peetaks Pirmas
us Bukeschanas. Das gras Zinzendorf
ne Dauds Dallas nehme, sewifchri tadehl
Ka winsch ne turr Dsihwoja. Tai 2. Dezse
atnahre winsch no Dresden Pilschas
Mahjä, un Redolfeja weenu jaunu eeku
Zella Malla eenfch Mefch, un Kad
winsch Dsirdeja, ka schee tee swehschi
Meeru Laudis Dsihwohjoht. Tad gah-
=je winsch eenfcha: sweizinja winnus
mihligi. Kritte ar winneem Zellohs,
un turreja weenu Luhschanu arr
Winneem. peht eedfihwohja witsch
eenfch Bertols Dorbf sawas Mui-
=schas; Kas 2. Werstes no hronauls
nohs irr

ir Tas wahrd's ernuta nahze Zaur to (prokti).
tas Kalns kas tur klahr ir to sauz autberg tas
ir Wattes Kalns Tas ober inspeters Raktija
ween reis als to Leelu kungu am teem Wahrdeem

Lai Deewe Zaur sawu schelastibu to Darbu swehti
un Tohd ka juhs warratt pee to Wattes Kalnu wee
nu Piffeta als Buhweht Eedshwotaji us ta kunga
wakti stahw Eeksch Deenas - un naktihs ne kahda klu
siba ir un Zaur to nahze tas wahrd's ernuta tas
ir kunga waktis.

7.

Dehs to Lauku zehlahs weena Mohdinashana
Eeksch Behrtols Johap starp teem Eedshwota seem
un seurischki bija ta apraudsishana Un us Runna
shana no Krischjan Sakurda Gauschi Augliga tur
klat nahze Dashi no fittahm weebahm kas us
Mohdinakti bija pee teem Brahteem un Dashi us buh
weja Eeksch Aernutus sawas Mahjas un Dshwoja
tur pat

8

To Brahlu is Eeshana no mehru semmes wilke
teem: Zittim: kas tur pakal palikhschi, Gruhtas
at bildechanas us kahl, winneem bija isa Zittim
tur winnu Raddi esohr, Winni nahze ~~hahsch~~
eensch Zeetuma, Din Drihs Kowinni wakti tinne
had Winni no Waldishanas Brihwibu Luchse
no tats

tahs semmes is Eett un had winni to nedabbaja Tad
atstahja winni sawas Leetas semneeku Mahjas arr wif
sahm mantahm un ais behse: 1723 gadda no mehru sem
mes un Winni Jahja 18 Dwehseles Kohpu klusiba arr
sawem Behrneem us saktshu semmi un Eedshwoja pee
sawem Brahteem als to Jaunu Weetu Aernuta winneem
bija Gauschi Konappi Ja Dshwo winnu Eenemshana to pirmo
pus Gaddu ne bij wairakt ka 2 kappeiki Belt temehr bija
winnu Teggiba un geriba als Labbaku Laihu Gauschi
Stippra: 1723 ap seemas swehtkeem Jahse Kristians
Sakwihde atkal us mehru semmi un apraudsija tohs
pakal palikhschus Brahlus, un Turreja winneem
sa Eeshanas Un Zaur Winna als Runnashanu zehlahs
weena Jauna Kustinaschana starp Laudim un winni
Sapulzingahs Naktis Laika kahdi simts zilweki un
pawaldija Brihscham Wissu nakti arr Dsedashanu Luchg
shanu Un sirds Runnashanu un Eepreefinajahs par
Jesus Zeschanu no pelnu un Sakwi Un ta bija ta wee
niga Grunte scho Leezineeku, massi Behmi kas wehl
ne warreju Maidri Runnakt, Pafekle sawas Kohzinas
prett Tebbese un Brohze us to Muhshigu mihlestibu
Tee Wezzi taypa Zaur to Behnu Dsedashanu Luchgshanu
Un us Runnashanu, Lai ikkaltis pee Jesu pee Greshas
wehl wairakt Kustinati, Un Dauds koppe Zaur to pee
figu ais Eeshanu weenas Meitinas Gauschi us to Eedegti
un kahrigi sawas Dwehseles pee Laika miktam Pesti
tayan no Doktes.

19

Schi us Mohdinashana Padarriga

Leelas us Luch

Luhkoschanas Wizzu sa Eeschanas tappa ais
Leegtas un Winni tappa arr Leetumu un Nak
wi Baiditi un Tascheem bija Amidsan lühkn
Zeetuma sa eett Bett tad zaur tahdu gruhtu
Klakschanu Wehl wairahk Dwehseles: pee
sew ap nehmehs no Tahs semmes is eett Tee
pimee kas tad is Gahja Tee bija. 5. Jauni moh
drigi wihri arr Wahrden Triks Nilfchmanni
Telshiki un Heisbergers winni tappe to: 1724.
1 maij. preekisch teefas aifinati un winni tappe
arr Zeetumu Baiditi Tad winni tuhkn ap
nehmehs Nahkoscha Nakti no mehru semmes
is eett, kad winni nu Naktis widdu is Gahje
un us Lautku nahje Tad kritte winni pee
semmes un Luhse mihlu Seewu par win
nu prakal atstaktim Brahtem winni Eefahje
sawu zellu arr Needashanu weenas Speemas
ka wianu wehzi Tehwi preekisch simts gaddeem
pee is eeschanas Amidsan Needajshi winni
mekkleja us zelleem wissus pehz ihteneem
Seewa Behneem, Bett wizzu gautschana
pehz tahdeem tappa Gauschi slikti us nemta
un winni tappa no Tascheem arr atpakal suk
tischanu baiditi zaur to baktu winni gan drihs
us to prakta nahkusthi atpakal Drestees

Bett

Bett winni tak grilbeja pa preekshu to Kristian
Tahwidu Eeksch safschu semmes apweudshitt, zaur
Kamru winni bija mohdinabi tappuschi, winni
nahje us to zellu pee to Tiffigu Bafnigas kungu
swehder kas wianus mihligi us nehme un arr win
neem Seewa Luhgshanas turaja winsh us stubbinaja
winnus lai eeksch sawas Seewa luhgshanas un ap
nemshanas ne pee kuhst un lai winni par weennu
leelu schelastibu turetu, ka winneem Dellsa pee weenas
Martiru Traudses Escht un tad Gahje winni ap
meerinabi: un Eepreefinabi: prohm, un atnahje tai
12 mai. 1724. Eeksch Sternutas pee saweem Br.
kas wianus mihligi us nehme. (10)

Tai pascha Seena kad tee 5. Brahli no mehru
semmes eeksch Sternutas atnahje, Tad tappse
kas Gruntes Akmins likts preekisch ta prima
sa eeschanas Namma, winni Gahja lihds arr
zittim Eedshwo tafeem Lahds us to weetu, Tas
Leels kungys turaja pa preeksh weenu zaur
Speesdamu: Funnaschanu: no ta mehrka tahs
Buhweeshanas un winsh wehleja. Eeksch tahs, ka
Seews pehz sawas leelas schelastibas un Gudribas
Gribbeht

Gribbetu to kuhweschanu aiskaweht, Jebb to
kuhlin atkal ispohticht Kad tane taphum
winna wahrdam ~~winna~~ par Gohdu / Schoe wahrdi
taisiya weenu swehtigu brikjeschanu peewisseem
klat kuhdameem un tas leels kungs walthe wille
Gahje us to Grantes Armini, Turreja Zellohs
weenu Zaur Speeschamu Lühoschanu ta ka wissi
eeksch assarahm ka iskaufeti Tappe, un wissi brakti
saggiya sche in ta weeta kur muhsu kahyas in
Zusefchanu atraduschas pehz tam tappe scheidats.
Kungs Seews Tew Stawejam.

11.

Scheem 5. Brahteem kas tai 12 maij. eeksch
oternutas atnahje teem bija wehl tahs wezfas
Draudes likkumi un eetaisichanas no Beh-
menu un mehru semmes sinnami un winni
eesahje gan Trihs no ta runnaht arr wehle-
schanu lainu amidan tahs wezfas Draudes
eetaisichanas aljaunatu. Bett winni nahje
Zaur to arr Zitteem eedshwortajeem eeksch
shihdeschanas, un kad tas leels kungs arr
ne us winnu pussi eeksch tahm leetahm
bija

bija, Tad nu winni Dauds reis ap dohmigi pa-
likke un Gribbeja atkal speeki sawa rohka
nent un tahlaki eett. Pehz tam nahgewehl
wairak Landis no mehru semmes staps teem
bija Melchers Nitmans kas jawilgus laikus
tahs saeeschanas Dehl bija Zeeuma Schoeishi
un laimigi no ta isGahjuschu bija, un weens
Gauschi ap swehtichts Leezineeks Jesus Kristus bijis
tas Gahja pehz us mehru semmi un Gribbeja
Sawus Traugus apraudsilit bett winch tappa
Zeei nemts un pa beidse sawu Dshibu
eeksch Zeeumai. 12.

Eeksch mehru semmes tappa teem Brahteem
pa wehlehts Lai Jaunu peeti Zhibu us
kattolu tizzibu swehre, Zaur to tikka wehl
wairakk us to uskublinati sawas Tizzibas
brihuribu Zittur mekkleht un sawas Dwehseles
is glahht, un mihlaki sawas Mantas nahjas
wezzakus un Behrnus Traugus un Faddi-
neekus abstatit, un tahdeem Laimesahs
Zasch kahht ka winni us weenu Brinjshka
gu wissi no Dselim un Kehdehm walla
37
likkpuu

Aln Brihnischki notugstahm zeeluma weestahm
Bes Kahdes Semme Lehnuschi un Dschkahrt pee
teem Waktneekeem Deenas widdu Garrahm
Jahguschki, Bes Kahdas prassischanas un aiska-
weschanas Kad winni us zetta tapppe prassiti
par sawas behgshanas, tad tee Landis zaur
winnu weenteesigun un taisnu atbildeschanu
ta pahrbeezinati tappuschki, ka winni tohs
Landis wairs ne aiskawega, un wehl klahnt
labbu laimi us zetta wehlejuschi, un tee tapppe
no saweem Brahleem Eeksch Aernutas Gauschi
mihligi us nemti. Un nahze pee Moherigas
Strahdaschanas sawas laggabas semneeku
maises, kurru winni Eeksch Mehru Semmes
bija atstaischi, no laika kihis laikam ais
mirsa winni. Pehz tam tak Dabbuga sawus
abstaktus behrnus seewas un raddineekus peewissas
ap wakteschanas no kungu Puffes no kurrenes
atwest, weens Braktus ais wedde sawu mahsu ar
weenu Behrnun no 18 deenahm: us oternuht, weens
as Puffs Gahja us mehru semmi un aiswedde

sawus wezzakus. Bett beez kas sawas Inantas
pahrdeue un Grilleja to naudu kihis nemt
tee tikke allaschin us zetteem zeeti nemti, un atpakal
westi. Tee kas ne Ghuschi sawas Dwehseles is
Glahlschanas deht us oternutu atnahza, teem
tapppe tak waijadsibas Un zetta nauwa no Trau-
des apgahdachts, Un winni tikka saweem Kun-
geem us mehru semmi atpakal stelleti, Jo wissi
kas us oternuti nahza tee tikka no teesas affi
isprassiti, Kad deht winni bija is behguschki winnu
atbildeschana tapppe eeksch teesas us raktistita kiata
watschana, waijadsiga laika warreja att
bildeschanu doht. 13.

Zas Leels kungs eeksch Aernutas papreekshu
ne dohmaja ka tik dauws Landis no mehru
semmes Grilleja iszet, Wunsch wiss wairakti
Dohmaja ka ween Kahda Tamlier esohht.
Bett kad nu tik dauws us oternuht atnahza
tad winnam tak bija weena pakkal prassi-
schana Ja sagaida, sewischligi Wunsch bija apdoh-
mihgs ka Dajchi atpakkal Gahja un Grilleja
sawus

Saurus raddus is west, un tikka zeeti nemti
tadehl wünsch. 1724. wisseem Eedshwotajeem
eeksch Aernutas aisleede us Mehru semmi
abpakal eett, un zittus no kurrenes atwest
Jepshu wünsch us ohtru pusi apdohmihgs bija
teem Nalbageem Laudim aisleegt, pehg sawas
ajsinnaaschanas sawus Draugus isglahbt. Ja
dehl wünsch patzs. 1726. us Mehru semmi ais
brauze, un Grilleja arr waldischanas sinnu tahs
leetas us weenu weeligu wihs: apdohmihgt, lett
tas ne ko palheseja. 14.

Tee Brahli tak tai aisleegschanai tomehr neklau-
sija, wimmi Gahja Steppen. Ja newairahk warretu
kad wimmi tak Grilletu sawus raddus isglahbt
Kristian Tahwih kumms meh's pehg wateefilas
wee nus otoppustolischligus wirrus warrom saukt.
un kas tahs isglahbschanas sawu braktu par
weenu no Seewa wimmam us kizgetu leetu kurreja
tas sew zaur tahdu aisleegschanu ne mafs eeksch
bahm leebahm tikka aiskawetees un wünsch
Dajshu reisi appakisch Spikwibas listahm un

un Douus reis itt brinischki no Seewa Glabbahts.
un ais Gahja us Mehru semmi tohs ais miguschus
Braktus Mohdinahit un us isstenu Seewa zellu
rahdiht. arri Gahje wünsch 1725 zaur behmer semmi
un wünsch Grilleja redseht wai apto pilschtu wairs
nekahdi mohdinati brakti escht wünsch Jan Dauds
tahdu atrade wünsch tohs wairs ne metikleya iswest.
lett wünsch mahziga tohs wairak Us jesus Nahwi un
no pelnu Dillinatees: un kahdu Gaddus pehg tam tad
irr tak Dauds Dwehseles no tahm Dwehselehm wee ta
Berliner Behmer Draufes abnahkuschti:

15.
Bett tas no tikka ka Dauds gohidigi un Brahmi taudis
no zittahm pusselhm un kizfibaht us Aernube nahje
tur dschwot, Tad wimmeem eeksch kizfibus dohma
Schanas tak ne weenahis wrahts byee un zaur to
Dajsch ne meers Harp wimmeem, tas leels kungs
Strahdaja zik ween wünsch Spehja tohs Dajshadus
praktus saweenahit un tas arri labbi isdeweht
lett tas leels kungs 1726 wiss wairahk eeksch
Dredon Pilsakta Dshuraja tad ween reisi Gaddijahs
ka weens is mahzihito pascha bajsais wirrus

Als Fernuht Trauſi nahe Diliwoht, tas Sahka no
Lawas Pasch taiſribas Spideht an leelibeas, ka ta wiſſu
leelaka Dalla no eedſiwotajeem: Un arr tas Mihlais
Kriſtians Dakwid's, winnam preekittuſchi un Zaur
to Zekluhs leels ne meers un tappa leela Schickſcha-
na eekſch teem eedſiwotajeem, tas Suehtihgs
Anahzitais kas taja laika eekſch Bekrotol Dohrp byja
tas Strahdaja Dauds us ſameerinaſchanu. Tee mehru
Brakti Grilleja preeſuwas weſſas braktu eetaiſſchama
palikt, un tee Zitti Grilleja Lau pree Lutteru Tiffibas
un eetaiſſiſchanas padeek, tas nu Gahje tik bahtu
ka tee mehru Brakti Grilleja Zittas waetas
mekleht kur war us Braktiſchtiſſu wiſſi Teeuam
Kalpott.

. 16.

Tas leels Kung - mekkleja tohs laudis Ziti
ween wiſſch wameja Als bahtu wiſſi ſaweenocht
wiſſch Praktija weenu Graknabu no Trehden
Pelfakta, pehz ta wiſſch is luhije Brihwitlu
us Mahju eett, wiſſch nahe kad us Oternute
wiſſch Kurreja arr inkatru Dwehſeli Zaur
ounnaſchanu pa weenam un wiſſch mekkleja
pehz

pehz to Granti. taks Schickſchanas wiſſch Strah-
daja wis wairakti us to lai wiſſi eedſiwotaji eekſch
Oternutas ween praktigi pree Lutteru Tiffibas un
Baſſizas Likkumeem ween padeek, wiſſch nunaja
eekſch bahtu ſaeeſchanahm Dauds no taks weenigus
Grunt's muſſu Suehtſchanas, wiſſch mekkleje
tohs eedſiwotajus eekſch Lutteru Grunt's un lik-
kumeem ſaweenocht, un wiſſch paradija pree wiſſes
ſurunnaschanas Gauschi leelu miſſekſitu un
paſeeſchanu, un byja patz Gauschi paſemmitigs
Zaur wiſſu Strahdaschanu nahe winni tik
bahtu. Ka winni paar Paſcheem ahrijem Trauſes
Linnameem ſawa ſarpa ſaweenajaks, un paar Paſchan
leebahm Kunnahs lih's ſchim eekſch Strickſchanas
byja Lawas Rokkas Dewehs im eekſch meera pa
likne, pehz kahdu laitu ſahja tas leels Kung
aktal us to Strahdakt, un likka winneem
preeſſcha (prouti) ka tas jaw labbakt bahtu
ka winni ſawue weſſus Braktu Trauſes
Likkumus un eetaiſſiſchanas Griltolu aktakt
un pa wiſſam pree Lutteru Tiffibas un Baſſizas
Likku

Likkumeem sawenn tees, wünsch. Darrija to no weenn
pusses no mihlelibas prett sawu paschu Tizzibu un
no oktras pusses turreja wünsch to par weenn ween
saw pascham par labbu. Bett tee mehru Brahti
turrejats eetsch tahm leetahm stippni porette un
pastahweja zeeti us saweem wezzeem Tizzibas un
Draudes Likkumeem kas preetsch 3. sinte gaddeem
saweem wezzeem Jehweem un winneem pascheem
tik Dahrgi irr bijuschi, un zaur kurreem winni tik
Dauds swehtibas laudischi esohet. Kad tas leelkungs
nu arr weenn us sawu passu pahikka, un tee mehru
Brahti arridsan us sawu passu zeeti stahweja. Tad
tappa eetsch weenas Lulus Kambrenzes eetsch kuras
wissi eedschwotaji kohpa bija, tahs leetas wehl
ween reisi no to lala kunga arr stippunnu preet
scha liktas. Bett wissi eedschwotaji spahrdijats
arr warnu prette un pastahweja us saweem
wezzeem Draudes likkumeem un eetaisigumeem
un winni ciffina to par weenn no Deewa us
wehletu leetu, ka winneem bija sawus wezza Dr.
likkumus un eetaisichanas saweem Behrneem un
Behnu Behrneem pa Glabbaht. Un ja winni Johs

Tahs abstahtu tad winnu Tizziba warretu shahdi
uent tas leelkungs rahdija Dauds leetas wir
weem porette pchidigi kad wünsch nu tak tas
waldineets bija un arridsan tur klacht tag drau
Jes Fosteris tad winni tak wairs ne driktste
ja winnam porette runnaht, un winneem tappa
us albahm pusschm weenahs prahts Lai
Deews tahs leetas zaur mesloshanu is-
schkir wai luhs pa wissam eetsch Lutteru
tizzibas un Basnigas eetaisichanus eeett unto
wezza Brahtu tizzibu Gluschi abstaht, woi luhs
tahs Hr. Dr. Likkumus pachtrecht = Tad
tappa Diwi selikini Prastiti, usweena
stahw, Teem kas bes Baustibas irr itt kas
bes Baustibas lett pee kinstu appatsch. tahs
Baustibas Gudamus us pelniti. 1 Korint.
9. 2. Us oktru, Tad nu Brahti pastah
weet, un turrait tahs mahzibas kas juns
mahzibas irr. 2. Tessaioni, 2, 151 to sa eeshana
luhise Deewu no wissas sirds arr Dauds

Assarahn Lai winsch nu winneem zaur to /
Sauru sehelaftibas padotnu un prahbu sin-
namu Darritu pehz tappu weens Behrens kas
wehl ne bija 4 gadi wezss eekische aizinabts un
tas is wilke to zettliken kur tee wahrdi stahweja
Tad nu brakht postakweert un turait tahs
mahzibas kas Jums mahzitas irr, un schi us
wahrschana. tappu no wisseem ta sanemta ka
buis tahs wezss Br. Dr. Tizzibu un eekaischanas
un litikumus palurreht un us bizzigi us muhsu
mihla kungu palautees. un to mahziba no
Jesus Nakwes un No pelonjuma wissahm semnehm
un tautahm peetizigi sluddinabht, peekurra-
hm winsch mums ween Gribb zeltu taisht
un tahs Darwis atocurriht.

17.

No ta laika Gahya wiss Brakht no Fernutas
Behrtahl dohup Bosnizas un tee kas nespelya eett
beem tappu Fernuta pehz puffedomas weena
spredike turweta tee mehru laudis tak arr
weenu us to palitike ka winneem sawas pascha
eekai

eekaischanas tappatt eekisch ahngahm un eekisch
kigahm leelahm bij buht, Bett winni tappu par to
no laika lihd's laikam ap meonati. Tai 1727. Jauda
12 maj. tikka ta Drause koka aizinata un tad
tappa kahdi Brakht par wezssakeem iswehlebi
un par fosteri tappu tas leels kungs no Jauna
iswehlehts. Winni turweja rihtohs un wakkarohs
eekisch Fernutas weena saeeschannu, un tur
tappu par ikkattru Dwehseles un firds Gahpu
nur runnabhts winni turweja tikkschi kamlaenen
zes / Teem preekschneekem tappu kahdi Brakht
par palihgeem klahht likiti, stapp beem palihgeem
bija Hsluhkotaji Deeminnetaji wahju kichpeji nallaga
Kahpeji Un Sulaini.) Ta Drause tappu eekisch
Massakahn Dallahm, pehz Kahrtas wiss eekaishta
eekisch kurras ikkattris no sawas firds klahschannas
warweja waltoji runnabht, un zaur to wairojahs
ta mihlestiba un us bizziba sawa stansa, pehz
kahdu laiku Lassija winni to wezssu Brakhtu pihstka-
pa kumeniusa Bosnizas Istoriu un redseja no

No taks, ka minnu eebajischanas tai wezzai Draud.
Sei lihtigas bija un minni Suderrejaks pee ba pa
stahurigi saweem wezzem Tehweem sakal staigabht.
Pohs tam tappe teem Brahteem tak wehl Daschu
reisi preekischa likts wai wimi Grilleku ta meera
Deht sawas Draudes eebajischanas ahtah un pee lut
tern kizsibas peegreestees, Bett tas padohms tappa
allahin no teem mehru Brahteem Ghuschi aislegte
un wimni stahweja us to ar waru ka lubs taks
wezzas Br. Dr. ar saweem liktsameem no sauna
us laischt.

18.

Pehz tahn kalidahn Suderreschanahn kas minneem
grillejaks lai ta draude us sawu wezzu wihs eebajiba
un Siblinata tohs tad eefahze ta mihlestiba ween-
teesiba un us kizsiba sawa stappa wairotees un walidht
Un tas Seewa Gars Strahdya us Prinjischkizgu
wihs stapp tahn Suchselehm, un schis no tikke
sewischski pee taks Baudischanas ta suchta wak-
narina. Kai 2. Julius to pirmo reisi kurrechts tappa.
Eekisch Aternutas apraudsiga Swehweeraks briknum
leels pulks Laufchu no wiffahm pusschem Un

Un tur tappa us leeleem pagalmeem no rihta
lihts wakkarahn Sprediti Turreti un kad bee
swoschi bija aisgahyuschi Tad tee Brahts un Mahsas
wehl wakkarahs eekisch Aternutas Sapulzinajaks
un eespreezinajaks ar to apschlischanu Mucksu
mihla kunga (Grehli) Kur diwi jeb trihs wimna
wahnda Sapulzinajaks, tur tas pestitais luhshot
widdu luhht, Kad nu tee Brahts un Mahsas Gaur
bahdu beedribu sawa stappa pehz sirds pasistami
tappuschi bija, tad tas no tikke ka tai. 10. August
sewischski pee teem Brahteem leela Mohdinashana
ein Kushtinashana nahidjaks Un tas Gaudijaks Kad
tas Pasnigas Kungs Grilleja tai 19. August ar
saweem Mahyas kaudim eekisch Behrtol Dohps
to suchta wakkarahn baudiht, Un wunsch luhsa
to Aternutas Draude lai kas Gril to am wix
neem lihts baudibu, Tas tikka no Aternutas
Draudes: ka weene leela schelastiba sa zomba
jo wimni saw bija ilgi pehz ta kahroischi—
Ta Aternutas Draude tad tai 13. August us
Behrtol Dohps no Gahye, pa preekischa Eeswote

Eeswehtija tas Basnijas kungs. 2. behrus us sw.
wakkarina laudischanu pee kurras waena Zaur speeschanu
Juschana bija / Kas schis bija no lizis Tad kiritte ta Traud
Zeltoks Un Speedya to Speesnu. Preekisch bawahm
es no mettohs. n. 68 Or. gr. Un tas leels kungs
tunega to lichte arr ne is skaitamahm affarahm
wisch luhise par weonu ihstenu Gruntigu saweespa
schanu wisse sirshu Un par weonu Siblinaschanu
us to swelilu Assini Un kirusta mahsiba Un par ap-
leezinaschanu to Swolselu, Un us mohidinaschanu us
Dauds Gittahm westahm, Kur Daschi us Gittu Zeltu ir
no Greesuschees, Pehwigi peeminneja wisch tohs diwi
Brahlus Kristian Sakwids un meloher nitmam
Pehz tappa Zaur to Basnijas kungu Lus arr
Deewa Garmu un spehkeem us to Traudsi likba
un tad laudiga winni to swehtu wakharinu arr
tahdu Deewa meenu, Kas tahs sirdis arr preeku
mihlestiba weentesiba un ween prahhibu peepitoija
ta ka winni us tahdu wihsi ne bija laudischi, un
tad dabuya winni to pee weenas Dihuwas Deewa
Traudses waisausigu kiristischanas Garmu us
weenu meesu un weenu Garmu kas winneem Un

Un wirnu pakkal nahkdameem ne ais minstams
paleek un no ta laika lauda ta oternutas Traud
ik gaddus to swehtu wakharinu kai 13 August
par peeminneschanu, Eeksch Behrbol Johno Basnijas
Tee Brahti Kristians Sakwids un Melochers
Nitschimans apowdsija taya pascha Deena weonu
Brahti arr wahndu Sneider eeksch sablat kas 12
juhdes no oternutas noht ir un Gribbeja wir-
neem to saweenoschanu tahs oternutu Traudses
sinmanu darriht, un winni tappa no weena ne
oedšana Deewa spehka aiskarbi ka winni wih-
trihz Zeltoks kiritte un arr dauds affarahm weenu
Luhgschanu tunega kas ihsteni us tahdu wihsi bija
ka ta kas kai stundu eeksch Behrbol Johno Basnijas
tuneta tappa. Un ta itt Eldohd un medohd 4 maj
ii. 26. no ta pascha Garmu tahs mihlestibas un
Traudsihas pahr nembi tappa. Schis no litkums bija
winneem^{tik} eespeescham ka tas pee wirnu atrahkshara
eeksch oternutas ta pirma Juschana bija kas tai 13
August Eeksch oternutas ap to paschu stundu no
lizis essahit; Ak kant Ak kant kunga laudis
44 Brauce

Dravecki luhitu un tas kungu Sawu Garna pahr
teem Dohku. 19.

Tas 1797 gads palek: tadehl sewischki gi wehra
leekans un sewischki tai 12 maj un 13 August tee
im tee Dahrgi laiki, no ta preetisch simts gaddeem
ecksch Behnera un Mehru Semmes ta no mirrusi.
Brahlu Draudse eeksch saweem paschaam pakkial
nahkdamoom atkal abfischwogahs, un starrp lutturu
un reformirte biffibu meera Draudfiba us baysite
tappusi un tad tappa beewahrdi no ta wehssa brahlu
Birkapca Jablonki peepi. Diti ka winsch soz zjis
(Prohki) Tai 12 maj tappa tee mindami Kauli
Ezek. 37. atkal kohpa lassiti un saweonoti eeksch
kahn nahkopham Deenahn am fahn waijodfigahn
cetajischonahm itt ka am Dschiffahm un othen ap
getrobt un tai 13 August nahze faur Decara swetta
Garru ta Dschwila eekschka un faur ta tappa winna
us Darboschannu Eeksch Pagahneem un kirjibteem
Derriga cetajfita Tai 12 maj im allaschun weena
Deena bijusi. Eeksch Kurnas Dofchi Drihnischki gi

no likkumi Simami im Eeksch Aternutas lya
to mehr wehl no wiffi Eekschwotaji ab Greesfi
Bett winni toppa no bahr leelas schelastibus kas
tai 13 August pee swetta wakkarina waldi ja
pahr nemti, ka winnu Dwehseles im meesas
mihlam Postilajam Wifs no Dewehs un kam
tas nepatike tas Jahja Klusiba no Aternutas
gohst ta ka tas wihrs kas kahdu pa preekschu
Zaur Garrigu Lepnibu to schkarochannu Eeksch
Aternutas gadarrija. Man buhs atkal preemincht
(Prohki) Tai 1624. un 1627. gadda tappa bahr
wehssas Brahlu Draudses isposhtitas un simts gaddeem
pohz lam tappa winnas 1724 un 1727. Eeksch
wahdsees atkal sakrahkas un atgaurnatas.

20.

Ko ta brahlu Draudse tai 13 August pee swetta
wakkarina bij baidise to paschu baidija arridjon
winnas Behni Tai 17. August Jo eeksch bahn
Deenahn hija arridjon starrp teem Behrneem
weona leela Kustina schana wehra leekama
Jo winna bija am rauda schannu un bur klabb

otr Leelu Teena preeku pcepilditi, un
ka Behnu Mohinašana zehlahs Sewiski
eeksch ka leela kunga Namma Eeksch kurra
weena meikina shohla bija bett ka Mohina
šana gahya arr lilds teem zitteem behroem
un teem wezakeem bija shis no tikums
arr pour leelu preeku un Ustaisishanu
ap to louku eesahze arr Tas leezineeku
gars starp teem Eedshwotajem Eeksch Aemmu
kas / kas jau us wezgem Brahteem bija
gullejis kustinabees un winni suderogahs
sawa starpa ka winni Grilb lai arr starp
saimoschanahm waigoshchanahm un mahkahn
sawam kungarn kalpat un winnam
pakal staigakt un itt ka weena suerze us
kalna zittahm Taulahm par swehtishanu
ssikdeht Tur tikka weena Dreesma sabai
ka Eeksch kurras kas Grunlihgis mehr
kiss Tai Brahtu Draudsei ap rakstihits
bija Eeksch kurras shis gersok stahw.
(Prohli)

(Prohli)

Aernute ne buhs ilojaki stahweht,
ka mehr kunga Rohku Darls,
les kaweshanas wam graham eett Eeksch,
Brahlishkas mihlestibas kamehr Gat
taws - sataisitas itt ka weens lals
sahls wirs semmes auglihgis tohpam
is kaisitas :.

Q 35 337

